

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Vliv nadnárodních korporací na udržitelný rozvoj společnosti
Bakalářská práce

Autor: Petra Mužíková

Vedoucí práce: Ing. Eva Hvizdová, PhD.

Brno 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Vliv nadnárodních korporací na udržitelný rozvoj společnosti*“ vypracovala samostatně pod vedením Ing. Evy Hvizdové, PhD. a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce, Ing. Evě Hvizdové, PhD., za odborné vedení práce, připomínky a rady a za podporu a trpělivost při jejím vytváření. Rovněž bych chtěla poděkovat své rodině za podporu při psaní této práce i během celého studia.

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku vlivu nadnárodních společností Procter & Gamble Co., a Unilever na udržitelný rozvoj společnosti. První část bakalářské práce se věnuje charakteristice a vymezení základních pojmů, které jsou důležité pro ukotvení této práce, jako jsou koncept udržitelného rozvoje, společenská odpovědnost a nadnárodní korporace. Dále jsou popsány obě uvedené korporace, jejich aktivity a činnosti v rámci udržitelnosti. Práce také nastiňuje kritiku, která na tyto korporace spadá. Nakonec jsou zhodnoceny pozitivní a negativní vlivy působení obou společností.

Klíčová slova

Udržitelný rozvoj, společenská odpovědnost firem, nadnárodní společnosti, Procter & Gamble Co. a Unilever

Annotation

This bachelor thesis is focused on the activities of multinational companies Procter & Gamble Co., and Unilever and their influence on the sustainable development. The first part of the thesis deals with the characteristics and the definitions of basic concepts that are important for understanding of this work. Some of these concepts are: sustainable development, social responsibility and multinational corporations. The second part focuses on the description of both corporations, their activities, their social responsibility and the presentation of criticism. Finally there is evaluation of positive and negative effects of both companies.

Key words

Sustainable development, social responsibility, multinational corporations, Procter & Gamble Co., a Unilever

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíl a metodika.....	9
3	Počátky debat o udržitelném rozvoji	11
3.1	Od historie po současnost.....	12
3.2	Koncept udržitelného rozvoje a jeho pilíře	15
3.2.1	Principy k zajištění udržitelného rozvoje.....	18
3.2.2	Role při prosazování trvale udržitelného rozvoje	20
3.3	Kritika a překážky konceptu	21
4	Sociální a společenská odpovědnost korporací	23
4.1	Důvody přijetí či odmítnutí této koncepce.....	27
5	Nadnárodní korporace	28
5.1	Působení nadnárodních korporací v mezinárodním prostředí.....	32
6	Procter & Gamble Co.,	37
6.1	Historie.....	37
6.2	Současnost.....	38
6.3	Udržitelnost a společenská odpovědnost	41
6.3.1	Vývoj v jednotlivých oblastech	43
7	Unilever	46
7.1	Historie.....	46
7.2	Současnost.....	46
7.3	Udržitelnost a společenská odpovědnost	49
7.3.1	Vývoj v jednotlivých oblastech	52
8	Kritika.....	54
9	Pozitiva a negativa působení vybraných nadnárodních společností.....	58
10	Závěr	61
	Seznam obrázků, tabulek, zkratk.....	63
	Seznam použité literatury.....	64
	Přílohy.....	72

1 Úvod

Nadnárodní korporace jsou v současnosti jedním z nejvýznamnějších aktérů mezinárodních vztahů. Díky jejich síle a velikosti je jim přisuzována stále větší moc. První nadnárodní korporace vznikají v dobách kolonialismu, přesněji v 19. století. V této době však jejich význam v mezinárodních vztazích nebyl zásadním, což souviselo s dominancí realistické teorie v mezinárodních vztazích. Jejich význam a role narůstá až na přelomu 70. a 80. let 20. století, kdy dochází ke změnám mezinárodního prostředí a vztahů obecně. V této době vznikají a derou se do popředí nové teorie a koncepty, které se zabývají i jinými aktéry v mezinárodních vztazích jakožto i nadnárodními korporacemi.

Současný svět je charakteristický velkou geografickou propojeností. To, co bylo dříve lokálně specifické, je dnes dostupné takřka všem lidem, a to díky internacionalizaci a globalizaci, technologickému pokroku apod. Díky těmto procesům dochází k propojení celého světa a také k možnosti rozšiřování nadnárodních korporací po celém světě. V rámci tohoto rozšiřování dochází k velkým diskuzím o vlivu působení nadnárodních korporací na jednotlivé země, především v rozvojovém světě. Nadnárodní společnosti totiž využívají meziregionálních rozdílů pro optimalizaci výroby a zajištění mnohých výhod z mezinárodní produkce. Díky těmto možnostem získání levnějších výrobních faktorů dochází ke snižování nákladů korporací a tedy i k snazšímu dosahování zisku. Mnohé země pak ve snaze přilákat investory a zajistit si příliv zahraničního kapitálu ustupují mnohým nárokům. Nadnárodní korporace pak nemají takřka žádné limity a regulace svého vlivu působení. V souvislosti s globalizací, bouřlivým rozvojem vědy a techniky a zvýšením životní úrovně obyvatelstva, které mají za následek mnohé nežádoucí důsledky, jako například velkou spotřebu zdrojů, produkci odpadů a podobně, došlo k rozšíření debat o udržitelném rozvoji společnosti. Koncept udržitelného rozvoje stejně jako koncept společenské odpovědnosti a nadnárodní korporace jsou probrány v první části bakalářské práce.

Jelikož je toto téma velmi široké, pro práci byly vybrány dvě nadnárodní korporace, a to Procter & Gamble Co. a Unilever. Tyto dvě společnosti byly vybrány nejen z hlediska podobného zaměření, ale také obdobné velikosti aktiv. V praktické části jsou popsány profily obou nadnárodních korporací, jejich stručná historie a charakteristika, uvedeny programy jejich společenské odpovědnosti a nastíněny konkrétní praktiky pro zajištění udržitelnosti. Dále také rozebrány pozitivní i negativní dopady na společnost ať už v oblasti sociální, ekonomické či ekologické. V této části jsou také nastíněny kritiky spadající na bedra uvedených společností. Co se týče kritik a negativních dopadů působení společností, nejvíce diskutované jsou dopady na životní prostředí. V této oblasti jsou nadnárodní korporace nejčastějším terčem kritik neziskových nevládních organizací jako je Greenpeace, Amnesty International. Naopak jako pozitiva u obou vybraných společností můžeme vidět pomoc jednotlivým zemím k zajištění nového kapitálu, technologií, snižování nezaměstnanosti, či snahu spolupracovat s malými místními dodavateli a zajišťování jejich školení. Tímto způsobem přispívají pozitivnímu vývoji dané lokality.

2 Cíl a metodika

Cílem práce je popsat pozitivní a negativní dopady působení nadnárodních korporací a tedy i vliv na udržitelný rozvoj společnosti. Dílčím cílem je poukázat na koncept společenské odpovědnosti a tedy i aktivity, které obě uvedené společnosti v rámci udržitelnosti činí.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. V teoretické části bakalářské práce jsou nejprve definovány základní pojmy jako koncept udržitelného rozvoje společnosti, dále také nový a stále rozvíjející se koncept společenské odpovědnosti firem a je uvedena charakteristika nadnárodních korporací a obecně nastíněny vlivy působení nadnárodních korporací na společnost, což je podstatné pro pochopení praktické části. Pro vytvoření této části práce byla provedena analýza, roztřídění a zpracování literatury z mnohých pramenů, ať už knih či odborných článků, které se touto problematikou zabývají. Tato část přináší základní souhrn informací a charakteristik, které se vztahují k dané problematice, a tak přinesou ucelený přehled o tématu. Co se týká teoretické části, podklady pro její zpracování byly čerpány především ze zahraničních zdrojů, z organizací, které se touto problematikou zabývají.

Praktická část práce vychází z oficiálních zdrojů, ročenek a publikací obou uvedených korporací tedy Procter & Gamble Co. a Unilever, které nemusí být vždy objektivní. Pro ověření jsou využity zdroje agentur, neziskových organizací či ocenění, které dokazují či naopak vyvrací snahy, popsané oběma korporacemi. Pro vytvoření této práce byla použita literární rešerše. V praktické části je také zodpovězena stanovená výzkumná otázka: „*Jaké jsou pozitivní a negativní dopady působení vybraných korporací na společnost?*” Odpovědi na tuto výzkumnou otázku se zabývá poslední kapitola bakalářské práce. V závěru práce jsou interpretovány jednotlivé výsledky a formulovány závěry.

Je důležité zmínit limity a omezení této práce. Jelikož je tato problematika velice rozsáhlá, není možné začlenit do práce veškeré její aspekty a legislativu. První část je tedy omezena na popis základních pojmů, vývoje a legislativy, což je nutné pro potřeby této bakalářské

práce. Dalším limitem jsou data použita v rámci bakalářské práce, která vychází ze statistických ročenek nadnárodních korporací a také nevládních neziskových organizací. Tato data se pak mohou výrazně lišit a není možné přesně určit, která jsou více objektivní a pravdivá. Proto v rámci této bakalářské práce bylo využito více zdrojů, které mezi sebou byly porovnány.

3 Počátky debat o udržitelném rozvoji

Vývoj lidské společnosti je v posledních staletích charakteristický mnoha zásadními a stále se prohlubujícími rozpory. Dochází k bouřlivému rozvoji vědy a techniky, vzdělanosti, zvýšení životní úrovně většiny obyvatel světa, zkvalitnění zdravotní péče, díky které dochází ke snížení úmrtnosti, a k mnoha dalším pozitivním vlivům. Nelze však opomenout nežádoucí důsledky a rysy tohoto vývoje, mezi něž patří vysoká a stále rostoucí materiální spotřeba statků spojená s rychlejším čerpáním přírodních zdrojů a produkcí obrovského množství odpadu (Vavroušek, 1993). Skrze působení člověka dochází k nepříznivému ovlivnění procesů, které udržují podmínky pro existenci života na planetě Zemi. Jak dále Varoušek (1993, s. 91) uvádí: „*Bližíme se tedy ke křižovatce, kdy je nezbytné důsledně přehodnotit celý dosavadní vývoj lidské civilizace, který je zřejmě dlouhodobě neudržitelný. Klíčovým proto bylo přijetí strategie trvale udržitelného rozvoje jako základního směru dalšího vývoje lidstva.*”

Debata o udržitelném rozvoji probíhá již po dvě generace. Od globálních úvah a prognóz do budoucna o celosvětovém vyčerpání přírodních zdrojů a znečištění životního prostředí se posunula na úroveň každodenního rozhodování o jednotlivých akcích, malých i velkých projektech (Maier, 2012). Koncept udržitelného rozvoje má mnoho významů, a proto vyvolává mnoho různých názorů. Jak uvádí Maier (2012), můžeme se setkat s velmi odlišnými postoji, které se vymezují vůči udržitelnému rozvoji. Od názorů, že na udržitelný rozvoj si musíme nejprve vydělat růstem ekonomiky bez ohledu na zdroje na jedné straně, až po snahu zamezit jakýmkoliv změnám iniciovaným člověkem na straně druhé.

3.1 Od historie po současnost

Počátkem 60. let se ozývají varovné hlasy o prudkém zhoršování stavu životního prostředí a jeho limitujícím vlivu na socioekonomický rozvoj. V roce 1972 došlo ke zveřejnění zprávy Římského klubu, která poukazovala na výsledky počítačově simulovaného vývoje lidské populace se zaměřením na využívání přírodních zdrojů do roku 2100. Tato zpráva uvádí, že v průběhu 21. století dojde k poklesu populace z důvodu znečištění životního prostředí a vyčerpání zdrojů (Meadows et al., 1972). Ve stejném roce se ve Stockholmu uskutečnila první konference Organizace spojených národů o životním prostředí. Na této konferenci vyvstala myšlenka nutnosti ekologicky přijatelného rozvoje. Byly zde také nastíněny problémy ekonomického růstu a jejich dopady na naši planetu. Výsledkem této konference bylo ustanovení mezinárodní ochrany životního prostředí (Rogers et al., 2008). Životní prostředí a jeho ochrana se od této doby stávají stále častějším předmětem mezinárodních jednání. Dle Markové (2014) od těchto let dochází v mnoha zemích ke zřizování funkcí ministrů životního prostředí a vypracování projektů na ochranu životního prostředí. Na základě nových poznatků pak byly přijímány zásady ekologické politiky, bylo přehodnocováno čerpání a využívání přírodních zdrojů. I přes to se stav životního prostředí nadále zhoršoval. Regulace a nařízení v národních předpisech tedy nebyly dostačující.

Prvním dokumentem, ve kterém je diskutován udržitelný rozvoj, je Světová strategie ochrany přírody, kterou vypracovala Světová unie ochrany přírody. V tomto dokumentu je kladen velký důraz na její ochranu jak z hlediska užitku, tak i etických principů (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, 1980). Dalším významným dokumentem Světové unie ochrany přírody je dokument s názvem Pečujeme o Zemi, který navazuje na předchozí a ve kterém je kvalita života popisována dle indikátorů zdravotní péče, vzdělání a lidských práv a svobod, ne pouze materiálním blahobytem (The World Conservation Union, 1991).

Daleko větší úspěch však měla Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, která v roce 1987 vydává prohlášení tzv. Tokijskou deklaraci, která shrnuje veškeré výsledky ve zprávě Naše společná budoucnost¹. Zde byly definovány zásady, principy a cíle trvale udržitelného rozvoje a zároveň popsáno osm základních principů, které by při řízení svých činností měly všechny země uplatňovat (Marková, 2014). Maier (2012, s. 12) dále uvádí, že přesná definice trvale udržitelného rozvoje uvedená ve zprávě Naše společná budoucnost v roce 1987 zní: „*Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.*“ Marková (2014) dále doplňuje, že pojem trvale udržitelný rozvoj není dosud zcela jednoznačně vymezen. V češtině se slovo „trvale“ postupem času z celého názvu vypouští, jelikož je velice obtížné definovat, co je trvalé. Používá se tedy spíše spojení udržitelný rozvoj. S tímto souhlasí i Remtová (2009), která navíc uvádí, že se nejedná o žádnou zásadní změnu termínu, ale ryze o kosmetickou záležitost, která vyplývá ze snahy najít co nejuvýstižnější překlad anglického výrazu „sustainable development“, který se sám o sobě nemění, i když se rozšiřuje jeho náplň. Spangenberg (2002) ale podotýká, že nejednoznačnost pojmu udržitelný rozvoj je zdánlivá a není pravou příčinou rozličných postojů. Jako příčinu rozličných postojů shledává konflikty zájmů různých skupin společnosti, kdy jiné zájmy mají ekonomové a jiné environmentální hnutí. Vyskot (2013) uvádí, že dochází k rozporuplnému vnímání pojmu „udržitelný rozvoj“, protože rozvoj je brán jako změna stavu tedy určitá dynamika, kdežto udržitelnost naopak jako zachování stavu, tedy statika.

V roce 1992 při příležitosti konání konference OSN o životním prostředí a rozvoji v Riu de Janeiro, známé jako Summit Země, dochází k vytvoření dokumentu Agenda 21, jednoho z klíčových dokumentů zabývajících se životním prostředím a rozvojem společnosti. Tento dokument vyzývá k vypracování národních strategií a programů udržitelného rozvoje (Rogers et al., 2008). Zdůrazňuje roli lokálních komunit a jejich organizací. V roce 2000 se konal Summit tisíciletí v New Yorku, kde byla přijata Deklarace tisíciletí. Ta se stala

¹ Často označovaná také jako tzv. Zpráva Brundtlandové.

základem celosvětové spolupráce. Na summitu byly také ustanoveny Rozvojové cíle tisíciletí², které stanovují osm cílů, jichž má být dosaženo do roku 2015 (Informační centrum OSN, 2015). Konkrétní výsledky jsou uvedeny v příloze 1.

Marková (2014) dále vymezuje další významné mezníky, jako například Summit OSN o změnách klimatu v roce 1997, Summit II., nebo také Rio+5. V roce 2002 se konal Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu. Hlavním a nejdůležitějším dokumentem, jenž vzešel z tohoto summitu, je Implementační plán, obsahující různé cíle i časový plán k jejich naplnění v různých oblastech závazků. Mezi tyto závazky patří např. zlepšení přístupu k nezávadné vodě, zvyšování obnovitelných zdrojů energie, zastavení poklesu biologické rozmanitosti, zajištění zdravotní péče aj. Jak dále Marková (2014, s. 64) uvádí: „*tento summit učinil z udržitelného rozvoje realitu*”.

Další významnou konferencí byla konference Rio+20 konaná v roce 2012 v brazilském Riu de Janeiru, jejímž výsledkem bylo schválení záměru přijmout globální Cíle udržitelného rozvoje³, navazující na Rozvojové cíle tisíciletí ze známé deklarace OSN z roku 2000 (Ministerstvo životního prostředí, nedatováno). Na této konferenci byl vytvořen dokument Agenda 2030, což je program globálního rozvoje, jehož cílů má být dosaženo do roku 2030. Tyto cíle jsou uvedeny v příloze 2 (Informační centrum OSN, 2015).

O aplikaci myšlenek udržitelného rozvoje do politiky a normativních právních aktů se mimo OSN snaží také Evropská unie. Ta si v rámci Lisabonské strategie z roku 2000 stanovila za cíl být nejkonzistentnější znalostní ekonomikou, která bude schopná udržitelného růstu. V roce 2006 Evropská unie přijala tzv. Obnovenou strategii EU pro udržitelný rozvoj, ve které je stanoveno, jak řídit splnění úkolů a cílů udržitelného rozvoje (Louda, 2012). Mimo Evropskou unii se o aplikaci myšlenek udržitelného rozvoje také zasazuje OECD, Světová banka a jiné instituce.

² Známé jako Millennium Development Goals (MDG's).

³ Známé jako Sustainable Development Goals (SDG's).

Během posledních desetiletí dochází tedy k implementaci strategií udržitelného rozvoje jednotlivými národy, které mají potenciál k řešení základních problémů lidstva do budoucnosti. Důležité je zajistit dostatečnou legislativu, právně závaznou ochranu přírody a krajiny, limity, regulace, politiky územního rozvoje, strategie ochrany biodiverzity aj., ale také si však uvědomit, že lze vytvořit předpisy, nástroje a strategie udržitelného rozvoje, stěžejní však zůstane rozhodování na základě znalostí konkrétních podmínek, kdy je důležité zohlednit lokální kontext a aktéry, kterých se toto rozhodování týká a kteří na něj mají vliv (Maier, 2012). Lidská společnost musí přezkoumat a změnit své hodnoty a chování. Předpokladem pro tuto změnu je osvojení hlavních idejí, základních pojmů a postupů, na jejichž základě se určuje optimální vliv člověka na přírodu. Předpokladem je i rozvoj schopností zhodnotit stav životního prostředí, správně rozhodnout a umět předvídat možné důsledky svého jednání, vyvarovat se negativního působení na přírodu ve všech oblastech společenské a pracovní činnosti. I přes pokrok v mnohých oblastech, lidstvo stále zcela neupustilo od neudržitelných praktik, a proto stále čelíme potenciálním hrozbám, které znemožňují život na zemi.

3.2 Koncept udržitelného rozvoje a jeho pilíře

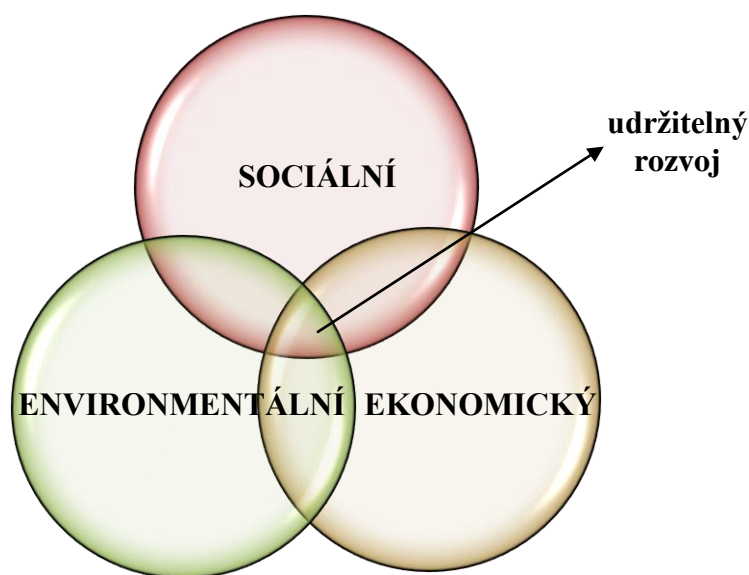
V širším smyslu lze tento koncept charakterizovat jako určitý pokus propojit rostoucí obavy v oblasti životního prostředí se sociálně ekonomickými otázkami. Ministerstvo životního prostředí charakterizuje koncept udržitelného rozvoje následovně: „*Koncepce udržitelného rozvoje představuje alternativní model vývoje společnosti oproti dominující industriální ekonomice. Odráží přirozené environmentální limity hospodářského růstu.*” (Ministerstvo životního prostředí, nedatováno). Politiky, které vychází z této koncepce, prosazují soulad mezi hospodářským a společenským vývojem spolu s kapacitami ekosystému, zachováním přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro příští generace (Ministerstvo životního prostředí, nedatováno).

Jak už je zmíněno v předchozím textu, existuje celá řada definic udržitelného rozvoje. Pro úplnost si uvedeme ještě dvě vycházející z našeho prostředí. Evropský parlament definoval udržitelný rozvoj jako: „*zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystému při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace*” (Maier, 2012). V České republice je trvale udržitelný rozvoj zakotven v Zákoně o životním prostředí (zákon č. 17/1992 Sb.), který definuje trvale udržitelný rozvoj jako: „*rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*” Zajímavé je si povšimnout faktu, že definice apeluje nejen na životní prostředí, ale i na uspokojování základních životních potřeb jak současných, tak i budoucích generací. Základní lidské potřeby identifikoval např. americký psycholog Abraham Maslow, který sem řadí fyziologické potřeby, potřeby bezpečí, sounáležitosti, uznání a seberealizace. Mezi tyto potřeby tedy nepatří pouze materiální potřeby, ale také potřeby sociální a duchovní povahy.

Trvale udržitelný rozvoj můžeme charakterizovat jako křehkou rovnováhu, která stojí na třech základních pilířích - ekonomickém, sociálním a environmentálním (obr. 1). Ty byly etablovány ve zprávě Naše společná budoucnost a rozpracovány na konferenci v Riu de Janeiru v roce 1992. Na Světovém summitu v Johannesburgu v roce 2002 bylo zdůrazněno, že cílem udržitelného rozvoje je zajistit rovnováhu právě mezi těmito pilíři (Ústav koordinace evropských projektů města Plzně, 2014). Rogers, Jalal a Boyd (2008) tvrdí, že udržitelný rozvoj je souhrnem mnoha aspektů, které jsou zahrnuty v těchto třech pilířích. S tímto souhlasí i Maier (2012) a dále uvádí, že je zde velká propojenost a závislost mezi jednotlivými pilíři. Naplňování lidských potřeb je podmíněno ekonomicky. Pro zajištění udržitelného rozvoje je tedy nezbytný ekonomický pilíř, ten je ovlivněn pilířem sociálním, protože ekonomika nemůže existovat mimo společnost. Společnost ani její ekonomika nemohou existovat jinak než jako součást životního prostředí. Mezi pilíře trvale udržitelného rozvoje tedy patří následující pilíře:

1. **Ekonomický** - je zaměřen na zvyšování konkurenceschopnosti ekonomik při respektování environmentálních limitů. Zahrnuje veškeré hospodářské aktivity ve společnosti a interakci mezi nimi a životním prostředím.
2. **Sociální** - se zaměřuje na naplnění sociálních potřeb lidí ve společnosti. V tomto ohledu je důležitá sociální soudržnost. Mezi premisy tohoto pilíře patří odstraňování chudoby, zajištění lepších podmínek pro život atd.
3. **Environmentální** - se zabývá ochranou životního prostředí a jejím zlepšováním. Základní premisou je ochrana biologické, ale i kulturní biodiverzity.

Obrázek 1 - Pilíře trvale udržitelného rozvoje

Zdroj: vlastní zpracování dle Agendy 21

Důležité je uvědomit si souvislost mezi všemi pilíři a klást na ně stejný důraz. Jen společnou interakcí mezi všemi třemi pilíři může dojít k udržitelnému rozvoji společnosti. V současnosti je velice akceptovaný fakt, že rozvoj lidstva nemůžeme ztotožňovat pouze s ekonomickým růstem, ale že musí také směřovat k naplnění významných sociálních a environmentálních cílů, což vyžaduje celistvý přístup k rozvoji (Marková, 2014).

V současné době se koncepce trvale udržitelného rozvoje rozdělila do dvou základních oblastí - udržitelná spotřeba a udržitelná výroba. Ministerstvo životního prostředí popisuje udržitelnou výrobu a spotřebu jako používání výrobků a služeb, které uspokojují základní potřeby společnosti a které zlepšují kvalitu života a zároveň však minimalizují spotřebu přírodních zdrojů, produkci odpadů a škodlivých látek v průběhu celého cyklu služby nebo výrobku tak, aby nebylo ohroženo uspokojování potřeb budoucích generací (Ministerstvo životního prostředí, nedatováno).

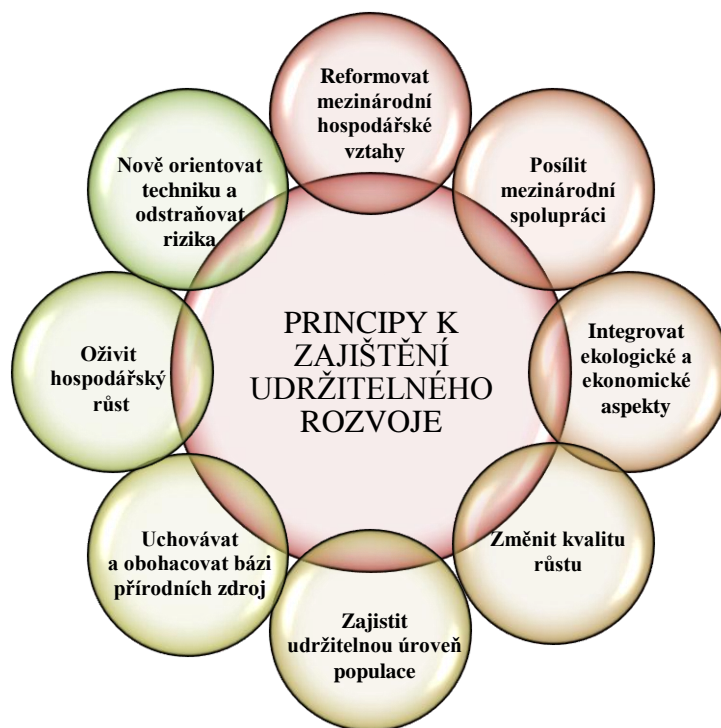
3.2.1 Principy k zajištění udržitelného rozvoje

Ve zprávě Naše společná budoucnost norská politička Gro Harlem Brundtlandová uvedla osm základních principů, které by měly pomoci zajistit udržitelný rozvoj (obr. 2). Marková (2014) popisuje tyto principy následovně:

1. **Oživit hospodářský růst** - snaha o oživení hospodářského růstu nejen v průmyslových, ale i rozvojových zemích. Snaha snížit chudobu v těchto zemích a zamezit znehodnocování životního prostředí.
2. **Změnit kvalitu růstu** - růst by neměl být jen růstem hospodářským, ale měl by být charakterizován stavem zásob přírodních zdrojů, lepší zdravotní péčí, redistribucí příjmů, uchováním kulturního a přírodního bohatství aj.
3. **Uchovávat a obohacovat bázi přírodních zdrojů** - na základě efektivnějšího využívání energií, vody a surovin, snižování spotřeby přírodních zdrojů a zavádění nových technologií.
4. **Zajistit udržitelnou úroveň populace** - je třeba nastolit rovnováhu mezi populací a dosažitelnými zdroji s přihlédnutím na možnosti ekonomiky uspokojit základní lidské potřeby.
5. **Nově orientovat techniku a odstraňovat rizika** - věnovat pozornost ekologickým faktorům při technologickém rozvoji a zvyšovat odpovědnosti za škody.

6. **Při rozhodování integrovat ekologické a ekonomické aspekty** - všechny ekologické a ekonomické cíle společnosti se musí vzájemně podporovat.
7. **Reformovat mezinárodní hospodářské vztahy** - důležité je zavést takové toky technologií, kapitálu, zboží a služeb, které budou slučitelnější s požadavky péče o životní prostředí. Pomáhat rozvojovým zemím vybudovat si obchodní základnu a zajistit soběstačnost.
8. **Posílit mezinárodní spolupráci** - snaha zajistit mezinárodní spolupráci ve všech oblastech rozvoje.

Obrázek 2 - Principy k zajištění udržitelného rozvoje

Zdroj: vlastní zpracování dle Markové (2014)

Jak tedy vyplývá z těchto principů, je třeba pro zajištění udržitelného rozvoje za Zemi vytvořit určitou rovnováhu mezi třemi základními pilíři - ekonomickým, sociálním a environmentálním, ale také rovnováhu mezi jednotlivými zeměmi, společenskými skupinami, lidmi, současností i budoucností. Celá řada zemí i společností se snaží

o uplatnění principů udržitelného rozvoje prostřednictvím různých strategií (Česká informační agentura Životního prostředí, nedatováno). Nejinak tomu je i v případě Evropské unie a České republiky. Česká republika identifikuje základní principy pro řešení problémů a tvorbu rozvojových plánů, které mají směřovat k udržitelnému rozvoji na základě Místní Agendy 21. Rynda (2003) uvádí, že trvale udržitelný rozvoj je strategií i konceptem nadkulturní a stejné povahy jsou i principy a paradigmaty, proto jich je velké množství.

3.2.2 Role při prosazování trvale udržitelného rozvoje

Přesto že je trvale udržitelný rozvoj celospolečenským zájmem, mohou se zájmy ziskových i neziskových organizací, spolků a společenství, ale i jednotlivců lišit. Proto je důležité, aby zde vystupoval nějaký garant udržitelného rozvoje, který bude mít k dispozici pravomoci, zdroje a kapacity pro ochranu a prosazování veřejného zájmu, a to třeba i proti dílčím zájmům ostatních subjektů (Maier, 2012). Jako tohoto garanta můžeme identifikovat veřejnou správu. Ta využívá různé pravomoci k prosazování veřejného zájmu, mezi které patří regulace chování subjektů rozvoje pomocí právních předpisů a správních řízení, pomocí finančních nástrojů, ale i aktivním vstupem do rozvoje jako investor, poskytovatel služeb či provozovatel zařízení (Maier, 2012).

Dalšími významnými aktéry, kteří mají vliv na prosazování trvale udržitelného rozvoje, jsou neziskové a ziskové organizace. Cílem neziskového sektoru není zisk, ale především dosažení společenského užitku. Působí v mnoha oblastech života, např. oblast životního prostředí, vzdělání a výzkumu, zdravotnictví, kultury a rekreace (Ústav koordinace evropských projektů města Plzně, 2014). Tyto organizace jsou také důležité v oblasti vzdělávání a osvěty veřejnosti, ať už týkající se životního prostředí či jiných oblastí. Svoji roli však hrají i ziskové organizace, které jsou hlavním hybatelem pokroku. Mnohé z těchto organizací se ke své roli staví velmi zodpovědně a včleňují hledisko udržitelného rozvoje do svých strategií. Budují si tak svoje dobré jméno a posilují důvěryhodnost organizace

v očích odborné, ale i laické veřejnosti (Ústav koordinace evropských projektů města Plzně, 2014). Mnohé organizace vytváří různé projekty udržitelného rozvoje společnosti nebo společenské odpovědnosti, ve kterých věnují velkou pozornost sociální problematice (snižování chudoby, podpoře hygieny a zdravotnictví, podpoře vzdělání, nastolení rovnoprávnosti žen a mužů aj.) či problematice životního prostředí (nevyužívání palmového oleje, aj.), čemuž se budeme věnovat v následujících kapitolách.

3.3 Kritika a překážky konceptu

Jednou z hlavních kritik, na kterou odkazuje mnoho autorů je, že koncept udržitelného rozvoje sám o sobě je dost nejednoznačný a vyvolává mnoho různých názorů. Dále může být jeho výklad různý u různých zájmových skupin. Díky tomu se setkáváme s různými názory na tuto problematiku. Solow (1991) poznamenal, že udržitelnost je vágní koncept a omyl by byl domnívat se, že by mohl být někdy upřesněn. Louda (2012) udržitelný rozvoj chápe spíše jako normativní koncept, kterým se organizace snaží udávat směr příštího rozvoje. Avšak směr, kterým se bude společnost dále ubírat při implementaci myšlenek udržitelného rozvoje, je ryze politické rozhodnutí elit. Hove (2004) uvádí, že definice udržitelného rozvoje neposkytuje rámec pro realizovatelné akce a ve své současné podobě je prostě volným pojetí ideální situace.

Podle Hove (2004) je trvale udržitelný rozvoj vágní, vnitřně rozporuplný přístup ke zprostředkování slepé uličky k rozvoji. Uvádí tři hlavní kritiky, které se týkají udržitelného rozvoje. Jako první zmiňuje, že udržitelný rozvoj je západní konstrukt. To znamená, že nebere v potaz problémy rozvojových zemí. Vše je určováno západními rozvinutými zeměmi. Podle tohoto přístupu je „zaostalost“ a „tradicionalismus“ v rozvojových společnostech viděn jako překážka pokroku. Jako druhou nejčastější kritiku Hove (2004) tvrdí, že úsilí udržitelného rozvoje je zaměřeno na neudržitelnou expanzi ekonomického růstu, která se neúspěšně snaží sladit dva protichůdné cíle - ochranu životního prostředí a ekonomickou expanzi. Třetí kritikou je jeho široká definice, která vytváří nebezpečné

příležitosti pro různé aktéry. Hove (2004) uvádí, že následkem nejednoznačnosti je pestrá škála politických rozhodnutí, které jsou často protichůdné.

Vyskot (2013, s. 29) shrnuje také překážky udržitelného rozvoje a uvádí: „*Ochrana přírody se staví do zásadního rozporu s rozvojem společnosti. Kontinuální růst spotřeby je považován za zásadní faktor kvality ekonomického rozvoje. Lidé nejsou připraveni slevit ze svých nároků na komfort výměnou za zdravé prostředí. A tak je udržitelný rozvoj společnosti považován za nekonkurenceschopný či dokonce utopický.*” Marková (2014) navíc uvádí, že žádná země není prakticky schopna a připravena skloubit zájmy ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje. Koncepce udržitelného rozvoje soupeří s dalšími aktuálními problémy, s nimiž se lidstvo potýká, a jejichž příčinou je právě nenaplňování základních principů.

Hála (2007) uvádí, že k opravdu fungujícímu udržitelnému rozvoji budeme potřebovat skromnost, pokoru a zároveň odvalu. Pokoru před přírodou, bez které lidé přežít nemohou. Marková (2014) pak doporučuje hledat východisko spíše v rovině etické než v rovině technické či ekonomické. Koncept udržitelného rozvoje by měl také smysluplněji reflektovat svět výrobních procesů a zajistit spravedlivější a udržitelný světový řád, do něhož budou začleněny práva a zájmy všech (Hove, 2004). Důležité bude si uvědomit rozpornosti jednotlivých aspektů, kdy na jedné straně nám slouží ku prospěchu a na straně druhé ohrožují naši existenci, a hledat optimální řešení. Uvědomit si důležitost a omezenost možností na naší planetě, orientovat se na nemateriální život ve společnosti a mravní stránky, tlumit individuální zájem a regulaci velké spotřeby a zároveň dostatečně saturovat potřeby lidí (Marková, 2014).

4 Sociální a společenská odpovědnost korporací

Koncept sociální a společenské odpovědnosti korporací⁴ se poprvé objevuje v druhé polovině dvacátého století v USA. Začíná se šířit především díky narůstající globalizaci, rozšiřováním společností, které přesahují hranice států a zvyšují tak svoji ziskovost. Mnohé korporace jsou však kritizovány především za dětskou práci, špatné pracovní podmínky a poškozování životního prostředí. Jednu z prvních definic uvedl v roce 1953 Howard R. Bowen. Je to však definice zaměřená spíše na odpovědnost podnikatele (Carroll, 1999). Carroll (1999) tuto definici specifikoval v roce 1979, kdy rozdělil společenskou odpovědnost na ekonomickou, zákonnou a etickou. V současnosti existuje velké množství interpretací a definic sociální a společenské odpovědnosti korporací, což je způsobeno především faktem, že celý koncept stojí na dobrovolnosti a tedy nemá žádná jasně stanovená pravidla (Pavlík a kol., 2010). Kunz (2012) uvádí, že shodným prvkem všech definic je rozdělení sociální a společenské odpovědnosti do tří oblastí - environmentální, sociální a ekonomické (obr. 3). Důležitý je podle něj také důraz na roli stakeholderů⁵.

Obrázek 3 - Sociální a společenská odpovědnost společností

Zdroj: Ecopreneurist (2014)

⁴Z angličtiny známé jako Corporate Social Responsibility (CRS) do češtiny také často překládané jako korporátní společenská odpovědnost.

⁵Pojem stakeholder nemá ustálený český překlad. Nejpřesnějším vyjádřením významu tohoto pojmu jsou „zainteresované strany“.

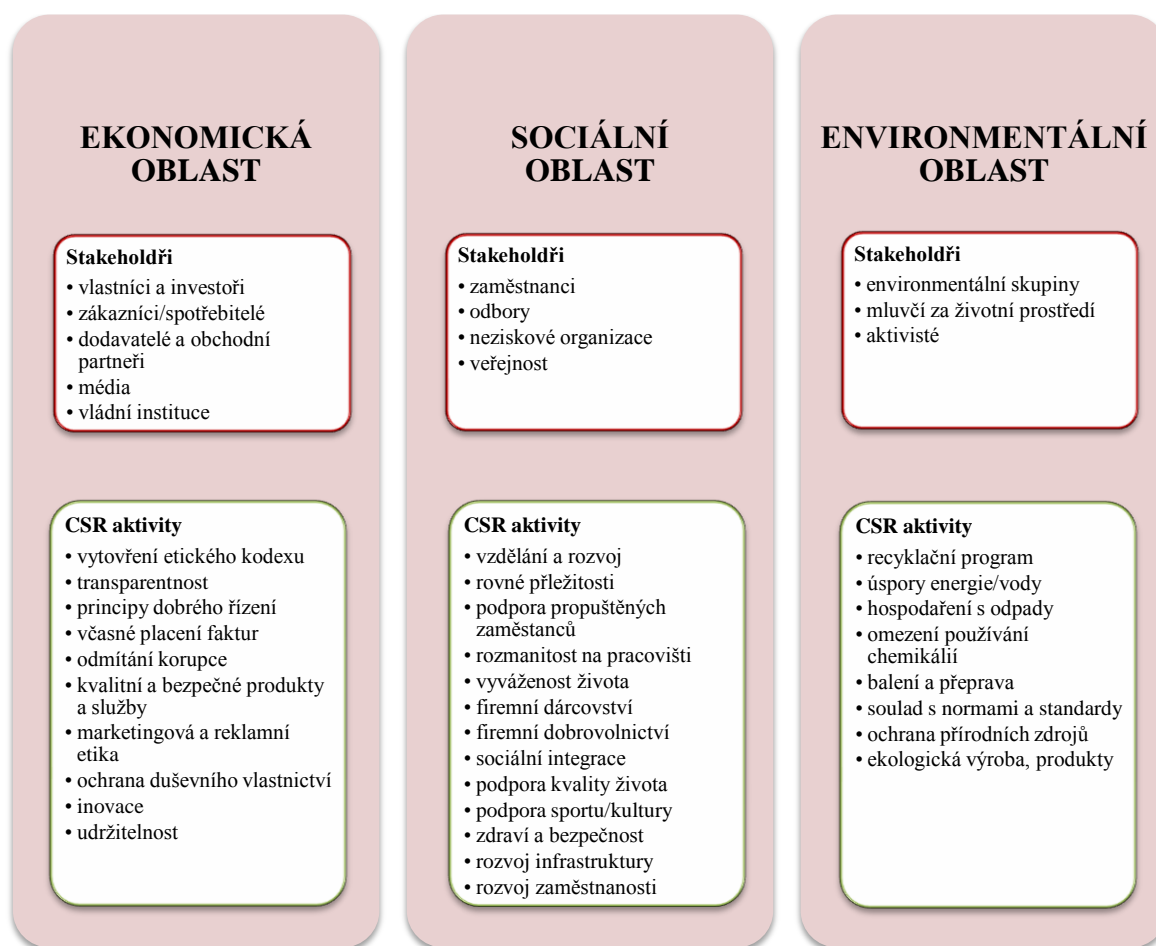
Postupem času dochází k rozšíření myšlenek sociální a společenské odpovědnosti, která se stává dlouhodobým zájmem společnosti. Tento koncept je spojen s konceptem trvale udržitelného rozvoje (Nezhyba a kol., 2006). Základní stavební kameny udržitelného rozvoje a společenské odpovědnosti jsou totožné. Mezi nejznámější a nejvyužívanější definice sociální a společenské odpovědnosti patří definice Evropské unie a Světové obchodní rady pro udržitelný rozvoj⁶. Evropská unie ji definuje v Zelené knize následovně: „*Společenská odpovědnost firem dobrovolně integruje sociální a ekologické ohledy do podnikatelských činností firmy, a to ve spolupráci se zainteresovanými stranami podniku neboli stakeholdery*“. Je určena především evropským společnostem. Evropská unie je v této oblasti v posledních letech velmi aktivní. Snaží se přesvědčit jednotlivé členské státy, aby tento koncept prosazovali a přesvědčili i jednotlivé korporace o přijetí tohoto konceptu. Definice dle Světové obchodní rady pro udržitelný rozvoj uvádí: „*CSR je závazek podniků přispívat k hospodářskému rozvoji a zároveň se zasazovat o zlepšování kvality života zaměstnanců a jejich rodin, jakož i komunity a společnosti jako celku.*“ Je to tedy způsob podnikání, který jde nad rámec etických, zákonných, komerčních a společenských očekávání. Většina konceptů sociální a společenské odpovědnosti zahrnuje tři oblasti. Zaměřuje se tedy na lid, planetu a zisky.

Když se podíváme na uvedené definice, obě v sobě mají zahrnut sociální, environmentální i ekonomický pilíř. Sociální pilíř je zaměřený na lid a zvyšování kvality života jednotlivců, ale i společnosti jako celku. V sociální oblasti tedy společenská odpovědnost zahrnuje spolupráci se stakeholdery, rozvoj lidského kapitálu, rovné příležitosti pro všechny, dodržování lidských práv na pracovišti, zákaz dětské práce, atd. Právě v této oblasti je většina firem nejaktivnější, čímž chtějí poukázat na svůj pozitivní vliv na zvyšování kvalit života (Foitová, 2013). Environmentální oblast je zaměřena na vytvoření ekologické politiky firmy, ekologickou výrobu, produkty a služby, ochranu přírodních zdrojů a aktivitu, která vede ke snižování negativních dopadů na životní prostředí. Tato oblast je

⁶Z angličtiny známé jako The World Business Council for Sustainable Development - WBCS. Tato mezinárodní organizace se snaží o nalezení řešení, která povedou k aplikaci principů udržitelného rozvoje.

nejvíce problematickou. V oblasti ekonomické se pak v rámci společenské odpovědnosti uplatňuje ochrana duševního vlastnictví, protikorupční politika, vypracování etického kodexu, který bude upravovat chování firmy apod. Tyto aktivity jsou shrnuty na následujícím obrázku (obr. 4). Dalšími společnými prvky definic jsou potom dobrovolnost, dialog se stakeholdery, dlouhodobý charakter a důvěryhodnost.

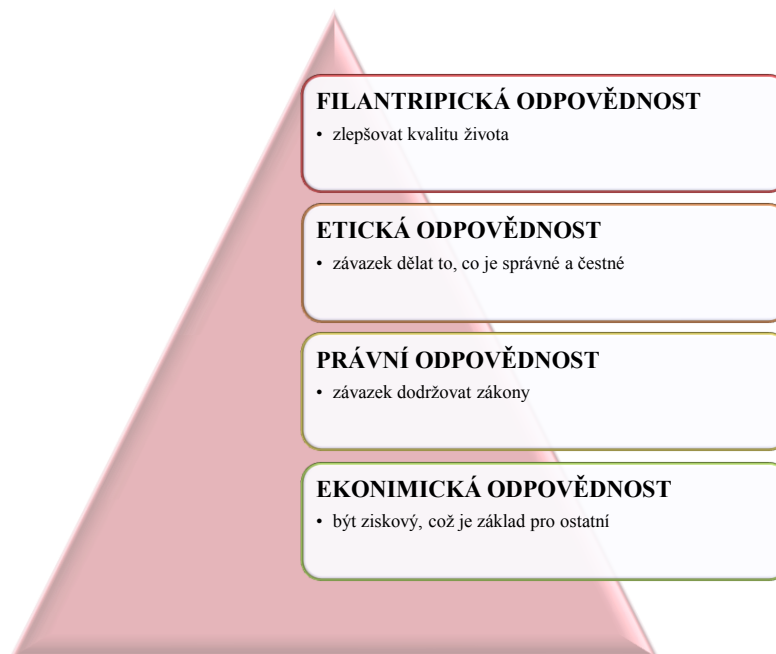
Obrázek 4 - Pilíře společenské odpovědnost firem a vymezení aktivit v jednotlivých pilířích

Zdroj: Steinerová a kol. (2008)

Kromě jednotlivých aktivit, které spadají do pilířů tohoto konceptu, lze také vymezit 4 základní odpovědnosti v rámci tzv. pyramidy sociální a společenské odpovědnosti (obr. 5). Jsou to filantropická, etická, právní a ekonomická odpovědnost.

Obrázek 5 - Pyramida sociální a společenské odpovědnosti

Zdroj: Zadražilová (2010)

Jelikož se jedná o koncept založený na dobrovolnosti, není možné vynucovat jeho dodržování. Foitová (2013) uvádí, že existují korporace, které koncept společenské odpovědnosti zneužívají a vytváří si z něj pouze určitou platformu marketingu. Aby bylo zabráněno tomuto aktu, je zde zaváděna povinnost reportování. Důležité je poznamenat, že existují nadnárodní korporace, ale i mnohé jiné firmy, které naopak zodpovědně plní závazky tohoto konceptu. International Survey of Corporate Responsibility Reporting uvádí, že v současnosti přibývá firem, které se k tomuto konceptu hlásí a argumentuje skutečností: „Svědčí o tom i fakt že CSR programy přijímá a provozuje 95 % z 250 nejsilnějších nadnárodních korporací světa a jejich počet každým rokem roste.“ Tento koncept je stále více podporován i různými mezinárodními institucemi, nevládními

organizacemi, ale i jinými sdruženími a spolky k vytvoření několika iniciativ. Jako příklady si můžeme uvést Evropskou unii, OECD, Mezinárodní organizaci práce, Mezinárodní obchodní, Organizaci spojených národů aj.

4.1 Důvody přijetí či odmítnutí této koncepce

Tento koncept má řadu zastánců, ale i odpůrců. Jeho přijetí je žádoucí především v zaměření se na narůstající globalizaci, růst síly a pozice nadnárodních korporací. Existuje však celá řada odpůrců. Pro jednodušší pochopení argumentů proč některé firmy tuto koncepci přijímají či odmítají, je třeba si uvědomit, že základním cílem firem je zisk. Veškeré aktivity, které by firmy v rámci společenské odpovědnosti činily, se jim musí vyplatit a musí z nich nějakým způsobem prosperovat. Mezi důvody přijetí a tedy podpory konceptu sociální a společenské odpovědnosti můžeme uvést například morální a mravní odpovědnost firem. Také zlepšení image v očích veřejnosti, důvěryhodnosti a postavení na trhu. Dalším důvodem je fakt, že dochází k omezení tzv. rizikového managementu⁷. Může dojít k ušetření finančních nákladů, kterými by firma mohla být zasažena při nedodržování zákonů (Foitová, 2013).

Mezi důvody odmítnutí tohoto konceptu můžeme uvést již zmiňovaný zisk. Milton Friedman tento koncept považuje za překážku svobodného podnikání firem (Friedman, 1970). Foitová (2013) dále uvádí, že tento koncept odvádí pozornost od etických otázek, které souvisí s reálnou hodnotou výrobku. Vzhledem k dobrovolnosti této sociální a společenské odpovědnosti je jen na jednotlivých firmách jak se rozhodnou, zda ji přijmou či nikoliv.

⁷Rizikový management je součástí řízení korporací. Jeho cílem je eliminovat rizika spojená s operacemi každé organizační jednotky a nastavování vhodných preventivních a zmírňujících opatření. Tedy zamezit skandálům a soudním sporům z hlediska jejich působení.

5 Nadnárodní korporace

Počátky vývoje nadnárodních společností sahají do období kolonialismu, které začalo v 16. století a pokračovalo několik stovek let (Greer a Singh, 2000). Za první nadnárodní společnost světa se dá považovat Britská východoindická společnost, která ve svém největším rozkvětu generovala zisk větší než celá Velká Británie (Robins, 2002). V průběhu 17. století vznikaly podobné společnosti. Jako příklad lze uvést Nizozemskou východoindickou společnost, Francouzskou východoindickou společnost či Dánskou východoindickou společnost.

Nadnárodní společnosti, které známe dnes, však začaly vznikat v 19. století v souvislosti s industrializací. Ta přinesla mnohé změny. Od rozvoje životní úrovně, zefektivnění práce a výrobních procesů až po nové techniky a větší možnosti přepravy (Greer a Singh, 2000). Postupem času došlo také k rychlé expanzi a stále větší ekonomické integraci světa, k dalšímu technickému pokroku, rozvoji dopravy a infrastruktury, ale také větší internacionalizaci. Postupně je zakládáno stále větší množství nadnárodních společností, které zvyšují rychlost a objem produkce a také výměny zboží, čímž dochází k většímu propojení světa.

Pro vysvětlení pojmu nadnárodní korporace existuje celá řada definic, uvedeme si zde alespoň několik z nich. Tu, kterou ve své publikaci uvádí Václav Kašpar (2000, s. 4), který cituje světového odborníka na nadnárodní společnosti Johna H. Dunninga: „*Nadnárodní společnosti jsou podniky, které vlastní nebo ovládají činnost produkující přidanou hodnotu ve dvou nebo více zemích.*“ Nebo definici UNCTAD, která uvádí, že nadnárodní korporace jsou společnosti tvořené z mateřské společnosti a jejich zahraničních přidružených společností, kdy mateřský podnik kontroluje majetek ostatních společností v zahraničí (UNCTAD, 2013). Hartmannová (2006) dále uvádí, že mateřské společnosti nad zahraničními pobočkami mohou mít kontrolu finanční (v případě, že zde mateřská

společnost vlastní majoritní podíl kapitálu), manažerskou či technologickou, což závisí na dohodnutých smlouvách.

Lazarus (2001) uvádí, že existují dvě různé definice. Jedna ekonomická a druhá sociologická. Tyto dvě definice jsou rozdílné, avšak navzájem se podporují. Podle ekonomické je nadnárodní společnost organizace, jejíž aktivity probíhají ve více než jedné zemi, a to ve formě tzv. přímých zahraničních investic⁸. A podle sociologické nadnárodní společnosti hrají důležitou roli také jako mechanismus, v rámci kterého dochází k přesunu znalostí, technologií, dovedností a jiných praktik mezi jednotlivými zeměmi. Dochází tedy k přesunu norem, znalostí, organizačních postupů či způsobů vedení z jednoho kulturního a sociálního kontextu do jiného. To může na jedné straně znamenat výhody, ale na straně druhé problémy.

Hartmannová (2006) charakterizuje nadnárodní společnost jako takovou společnost, která sídlí v jedné zemi a svoji činnost koncentruje nejméně do dvou dalších zemí, v nichž realizují minimálně 10 % svého obrátu. Má tedy centrum v jedné zemi a dále buduje závody v zahraničí, a to prostřednictvím vývozu kapitálu do přímých zahraničních investic. Důležité je však poznamenat, že podíl majetku v zahraničních podnicích se výrazně liší. Podle procenta podílu investora na základním kapitálu nebo hlasovacích právech investoři vytváří přidružené společnosti (10 - 50% podíl - menšinový zahraniční podíl), dceřiné společnosti (více než 50% podíl - podnik pod zahraniční kontrolou) a pobočky (100% podíl). Zahraniční investoři mohou investici realizovat výstavbou nového podniku „na zelené louce“, tedy jejím vybudováním, revitalizací starých budov, nebo převzetím celého či části již existujícího podniku, tedy přes fúze⁹ či akvizice¹⁰ stávajících firem (Durčáková a Mandel, 2007). Tyto investice jsou lokalizovány do různých zemí, čímž nadnárodní

⁸Přímé zahraniční investice jsou investice do jiné země za účelem získání podílu na kmenových akciích, který dává zahraničnímu investorovi rozhodující pravomoci.

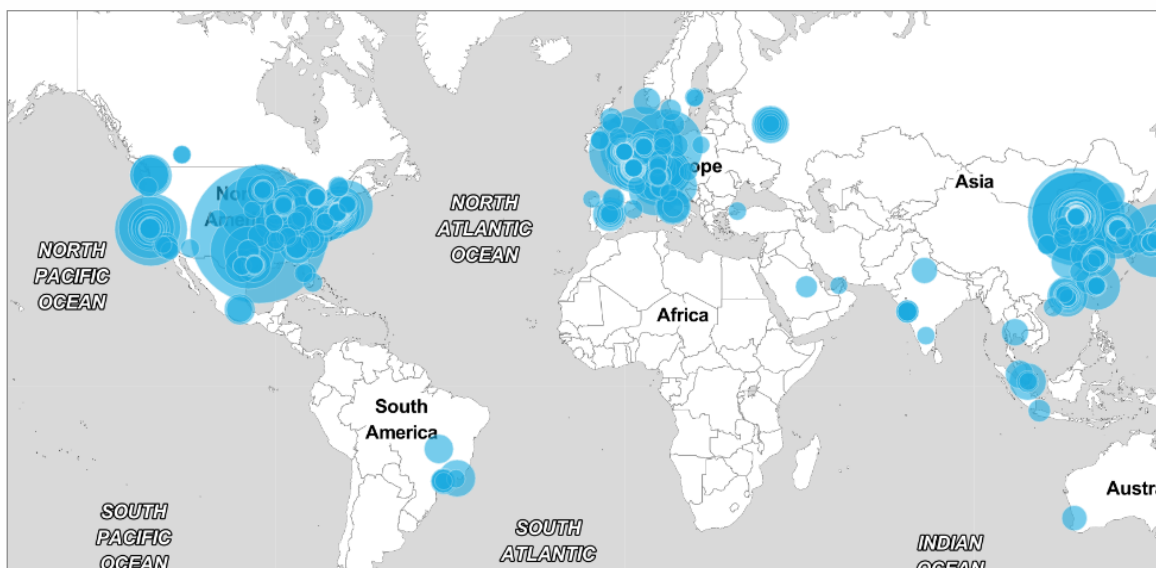
⁹Fúze znamená spojení, sloučení či splynutí dvou či více firem.

¹⁰Akvizice znamená převzetí firmy nebo její části obvykle koupí obchodního podílu nebo akcií.

společnosti využívají rozdílů a potenciálů, které jsou mezi jednotlivými zeměmi. Díky tomuto počínání si nadnárodní korporace zajistí kontrolu nad výrobními faktory, ovládnou nové trhy a mohou expandovat. Nadnárodní korporace dokážou pružně využívat levné výrobní faktory, získat zdroje surovin. Mnozí vnímají tyto společnosti jako veliké soukromé firmy, které zaměstnávají velké množství lidí všude po světě. Avšak nadnárodní firmy mohou být i firmy, které mají jen několik málo zaměstnanců (Business Management, 2011).

Sídla těchto nadnárodních společností najdeme zejména ve vyspělých státech v severní Americe, západní Evropě (Francie, Německo, Velká Británie) a v posledních letech také Asii (především Japonsko). To můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 6). Do popředí se prosazuje také Čína. Ta je navíc, dle šetření UNCTAD (2013), vnímána nejen jako nejslibnější zahraniční investor v nadcházejícím období, ale také jako nejperspektivnější stát pro uplatnění přímých zahraničních investic z pohledu nadnárodních společností.

Obrázek 6 - Sídla nadnárodních korporací ve světě

Zdroj: Fortune, 2016

UNCTAD ve svém reportu uvádí, že v současnosti existuje 82 000 nadnárodních korporací, které působí všude ve světě (UNCTAD, 2009). Jako příklady těchto společností můžeme uvést - Royal Dutch Shell, Volkswagen, Exxon Mobil, Apple, Chevron, Microsoft nebo General Electric, Toyota Motor, Enel, E-on, Nestlé, Eni, GDF Suez, Vodafone Group. Další můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 7). Pichanič (2002) uvádí, že nadnárodní korporace vytvoří jednu třetinu světové produkce, jejich tržby představují dvě třetiny světového obchodu, a jsou tedy velmi významnými aktéry světové ekonomiky.

Obrázek 7 - Příklad nadnárodních organizací a jejich značek

Zdroj: International Financial Management, 2014

5.1 Působení nadnárodních korporací v mezinárodním prostředí

Jak už bylo uvedeno výše, nadnárodní společnosti mají značný vliv na mezinárodní obchod se zbožím a službami. Důležité je si uvědomit, že tyto společnosti mají veliké finanční zdroje, ekonomickou moc a také velký politický vliv. Důkazem může být, že celá řada nadnárodních společností je bohatší než mnohé země. Tento fakt můžeme vidět v následující tabulce (tabulka 1), ve které je znázorněno srovnání zahraničních aktiv nadnárodních korporací s hrubým domácím produktem vybraných zemí.

Tabulka 1 - Srovnání aktiv nadnárodních společností s výší HDP vybraných zemí za rok 2015 (v mil. USD)

Nadnárodní společnosti	Zahraníční aktiva (mil. \$)	Celková aktiva (mil. \$)	Země	HDP (mil. \$)
General Electric Co	331 160	656 560	Saúdská Arábie	653 219
Volkswagen Group	176 656	446 555	Rakousko	436 888
Toyota Motor Co	274 380	403 088	Thajsko	404 824
Royal Dutch Shell plc	301 898	357 512	Jihoafrická republika	349 819
Exxon Mobil Co	231 033	346 808	Dánsko	346 119
BP plc	202 899	305 690	Izrael	305 673
Chevron Corporation	175 736	253 753	Pákistán	251 255
Total SA	226 717	238 870	Řecko	235 574
Vodafone Group Plc	182 837	202 763	Peru	201 809
General Motors Co	70 074	166 344	Kuvajt	163 637
Procter & Gamble Co	70 981	139 263	Ukrajina	131 806
Unilever PLC	55769	62664	Lucembursko	64 874

Zdroj: vlastní zpracování dle UNCTAD

Jak můžeme vidět z tabulky, aktiva některých firem jsou takřka shodná s HDP vybraných států. Existují však také státy, které mají daleko vyšší HDP, než kam sahají aktiva firem, jako například USA s 18 518 430 miliony amerických dolarů nebo Čína s 18 036 468 miliony amerických dolarů, ale také naopak země jejich HDP je daleko nižší. Jako příklad si můžeme uvést Estonsko (26 85 mil. USD), Kongo (14 077 mil. USD) či Somálsko (1 375 mil. USD), ale i mnohé další státy (UNCTAD, 2015).

Nadnárodní společnosti sídlí v rozvinutých zemích a jejich pobočky jsou většinou umístěny v rozvojových zemích. Velkou roli při výběru lokalizace zahraničních poboček hrají lokalizační faktory (náklady na dopravu, náklady na práci, velikost trhu, velikost a množství přírodního bohatství, nižší standardy v ekologické oblasti, lepší daňové podmínky, aj.). Podle A.T.Kearney Global Services Location Index, který napříč státy měří jejich atraktivnost pro budoucí investory na základě kategorií - finanční atraktivnosti, lidských znalostí a dovedností a atraktivnost podnikatelské prostředí, můžeme do první desítky nejatraktivnějších zemí pro přesun výroby zařadit Indii, Čínu, Malajsii, Brazílii, Indonésii, Thajsko, Filipíny, Mexiko, Chile a Polsko (Sethi a Gott, 2016). Na mnohé z rozvojových států v těchto oblastech má působení nadnárodních korporací velký dopad. Velice často se stávají na jejich podnikání čím dál tím více závislé (Foitová, 2013). Proč se ale přesouvají do rozvojových zemí? Rozvojové země často nabízí výhodné daňové prostředí, levnou pracovní sílu a minimální právní regulace, mají dostatek přírodního bohatství a často nefungující instituce, a proto nemohou dostatečně kontrolovat činnost nadnárodních společností.

Zhodnotit pozitiva a negativa přílivu přímých zahraničních investic do hostitelských zemí není jednoduché. Mezi pozitivní vlivy přímých zahraničních investic na hostitelskou zemi dle International labour organization (2014) můžeme zařadit:

- vytvoření nových pracovních míst a rozvoj lidského kapitálu,
- investice do rozvoje, infrastruktury země,
- růst produktivity a efektivity práce,

- získání technologického, manažerského know-how,
- růst životních standardů,
- rozvoj znalostní ekonomiky,
- šanci proniknout do globálních produkčních řetězců,
- pomoc při budování sociálního či zdravotního zabezpečení,
- pomoc při prosazování demokracie,
- zaplacené daně zvyšují vládní fondy,
- podpora a posílení exportního sektoru,
- zvyšování platební bilance a tak i hospodářského tempa růstu.

Mezi negativní vlivy přímých zahraničních investic na hostitelskou zemi dle Pavlíka (2004) můžeme zařadit:

- vytvoření závislosti hostitelských zemí na zahraničním kapitálu,
- kontrolu ekonomiky ze zahraničí,
- závislost firem na rozhodnutí mateřských společností,
- odliv kvalifikovaných pracovníků z domácích firem,
- daňové úniky,
- převody zisků z výroby do mateřských společností,
- přílišná konkurence pro domácí subjekty,
- nešetrné zacházení s životním prostředím.

Nadnárodní společnosti mají velkou ekonomickou sílu. To především díky velkým materiálním zdrojům, využívání výhod rostoucích úspor z rozsahu, špičkovým technologiím, vědě a výzkumu, přesunu výroby do zemí s nízkými náklady na výrobní faktory, přístupu k surovinovým zdrojům (Cihelková a kol., 2009). Svojí ekonomickou silou ovlivňují systém, ve kterém žijeme. Obrovský vliv mají také v politické, environmentální a kulturní sféře. Foitová (2013) dále uvádí, že díky rozmachu

informačních a komunikačních technologií, dopravy a globalizace jsou nadnárodní společnosti schopny efektivně řídit a ovlivňovat pobočky po celém světě.

Působení nadnárodních korporací můžeme tedy shrnout z hlediska 3 nedůležitějších aspektů, ve kterých působí. Jsou to:

- **Ekonomické aspekty** - díky firmám dochází k produkci statků a služeb, a tedy uspokojování lidských potřeb. Působí na růst blahobytu ve společnosti, a tedy i zvyšování životní úrovně. Firmy mají pozitivní dopady i v oblasti vědy, výzkumu a rozšiřování technologií. Výhodou výroby takto velkých podniků jsou nízké náklady na jednotku, efektivita, dostupnost, úspory z rozsahu především v případě, kdy se jedná o produkty, které mohou být standardizované napříč trhem. Vytváří nové pracovní podmínky pro lidi, podněcují je k rozvoji a vzdělání (Cihelková a kol., 2009). Jsou zdrojem investic, podporují rozvoj inovací a růstu produktivity (Mádlová, 2010). Vznikají zde však negativní externality. Produkce sice vytváří hodnotu, ale také ji ničí. Díky produkci dochází k tomu, že čerpají a spotřebovávají přírodní zdroje, jsou producenty emisí a odpadu a také dochází k ničení ekosystému za účelem průmyslového rozvoje (Cihelková a kol., 2009). Hlavním ekonomickým záměrem firem je zisk. Jejich snahou je získat co nejlevnější výrobní faktory a zajistit si co nejnižší náklady. V oblasti ekonomické také dochází k daňovým únikům prostřednictvím transferových cen či využívání daňových rájů, převodu zisku do mateřských společností apod.
- **Environmentální aspekty** - většina environmentálních problémů je způsobena snahou uspokojit stále rostoucí spotřebu lidí a s tím spojeným nadměrným využíváním zdrojů. Často ale také dochází ke znečišťování životního prostředí používáním nešetrných technologií, špatným nakládáním s odpady, používáním neekologických výrobních procesů a postupů aj. Na základě těchto aspektů působení nadnárodních korporací dochází ke znečištění půd, vod, ovzduší. Existuje

však celá řada iniciativ, praktik a nových postupů, kterými se snaží zmírnit dopady jejich fungování na životní prostředí (Mádlová, 2010).

- **Politické aspekty** - díky silné pozici mohou nadnárodní společnosti ovlivňovat politická rozhodnutí pomocí lobbingu, ale i jiných aktivit. Snaží se o zajištění nejjednodušší státní byrokracie. Velice častou kritikou z hlediska politického je také porušování lidských práv (přesčasý, práce dětí, nízká mzda) a velice častá korupce (Mádlová, 2010). Naopak pomáhají v budování demokracie a často i zamezí konfliktu, či zviditelní sociální a zdravotní problémy těchto zemí. Dalším pozitivem může být financování výzkumu, rozvoje a různých inovačních projektů.

Negativní působení nadnárodních korporací v různých sférách bývá označováno jako tzv. negativní externality. Velice často však dochází k paradoxu, že tyto negativní dopady si nadnárodní korporace kompenzují právě v rámci sociální a společenské odpovědnosti (Cihelková a kol., 2009). V dnešní době existuje snaha o kontrolu práv a povinností nadnárodních korporací. Vznikají mnohé návrhy na regulaci jejich chování, jsou však ve fázi, kdy na nich nepanuje dostatečná shoda.

6 Procter & Gamble Co.,

6.1 Historie

Společnost Procter & Gamble, byla založena Williamem Procterem a Jamesem Gamblem v roce 1837 jako malá americká rodinná firma. Zakladatelé se společně usadili ve městě Cincinnati ve Spojených státech amerických. Zde začali společně podnikat. V prvotním stádiu se společnost zaměřovala na prodej svíček a mýdel. V roce 1887 zavádí společnost podíly ze zisku pro zaměstnance, čímž udržují stabilní zaměstnání pro lidi, stimuluji zaměstnance k tvrdé práci a také jim dávají možnost kumulovat si kapitál pro sebe, čímž vytváří zvyk šetřit a investovat do budoucna. Tento krok sehrává důležitou roli při formování úspěchu společnosti.

Od roku 1890 se společnost rozrůstá i mimo Cincinnati a zřizuje první z laboratoří pro výzkum výrobků v americkém průmyslu. V roce 1894 společnost začíná ve velkém zaměstnávat ženy. O několik let později buduje společnost svůj první závod mimo území Spojených států, a to v Hamiltonu v Kanadě. Díky tomuto kroku se P&G stává jedním z příkladů pružnosti a schopností reagovat na měnící se ekonomické, sociální a geopolitické prostředí. V roce 1924 se P&G stává jednou z prvních společností, které provádí záměrný průzkum trhu, založený na údajích získaných od spotřebitelů. Díky tomuto kroku lépe pochopili spotřebitele a dokázali předpovídat jejich požadavky a tak i reagovat na jejich zájem o výrobky, které by zlepšili jejich každodenní život. William Cooper Procter byl průkopníkem v oblasti morální. Díky svému smyslu pro povinnost společnost začíná více expandovat a zajímat se i o sociální dění okolo. Důležité dopady má působení společnosti i na jiné sféry života lidí, ať už výzkum a vývoj nebo vytváření silné infrastruktury a distribučních sítí.

Po roce 1945 se společnost stala velice populární nejen ve Spojených státech, ale i Kanadě, a začala rozšiřovat své podnikání i do Anglie a dalších částí Evropy, na Filipíny, Dálný a Střední Východ. Postupem času se dostává i do Japonska, Číny, Ruska, Latinské

Ameriky, především do Mexika, Kuby a Venezuely. Zavádí The Procter & Gamble fond pro koordinaci rozdělování peněz do amerických dobročinných organizací a komunit (Procter & Gamble, 2016). Postupně dochází k diversifikaci výroby do dalších oblastí. Společnost přináší oblíbené značky pro spotřebitele na celém světě, které dnes patří mezi nejznámější světové značky v oblasti produktů do domácnosti a osobní hygieny, zdravotní péče či pánské a dámské kosmetiky.

6.2 Současnost

Procter & Gamble Co., je tedy americká nadnárodní společnost sídlící ve městě Cincinnati v Ohiu. Zaměřuje se na spotřební rychloobrátkové zboží. Produkty, které vyrábí a distribuuje, jsou rozděleny do deseti kategorií - péče o děti, dámská kosmetika, rodinná péče, péče o ústní dutinu, osobní zdravotní péče, péče o vlasy, prostředky na holení, péče o pleť a pokožku, prací prostředky a péče o domácnost. Celkem tvoří 65 značek. Mezi nejznámější a nejúspěšnější značky společnosti patří například - Tide, Braun, Pantene, Gillette, Hugo Boss, Pampers, a jiné, které můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 8).

Obrázek 8 - Značky společnosti Procter & Gamble

Zdroj: Mendoza post, 2015

V roce 2014 došlo k zefektivnění. To bylo dáno redukcí množství produkovaných značek na 65 značek, které produkují 95 % zisku společnosti. Tyto značky slouží takřka 5 miliardám lidí na této planetě ve více než 180 zemích světa. Prodejní a tržní operace společnosti jsou rozděleny do šesti oblastí - Asie a Oceánie, Evropa, Čína, Indie, Střední východ a Afrika, Latinská Amerika a Severní Amerika. Sídlo společnosti spolu s technickými a obchodními centry jsou lokalizovány v USA. Jednotlivé oblasti působení spolu se sídlem společnosti jsou vyznačeny na následujícím obrázku (obr. 9). Výrobní operace jsou koncentrovány v oblastech jako například Spojené státy, Kanada, Filipíny, Mexiko, Kuba, Venezuela, Indonésie, Spojené království, Německo, Rusko, Saudská Arábie, Egypt či Nový Zéland (Procter & Gamble, 2016).

Obrázek 9 - Rozdělení světa dle oblastí působení společnosti Procter & Gamble

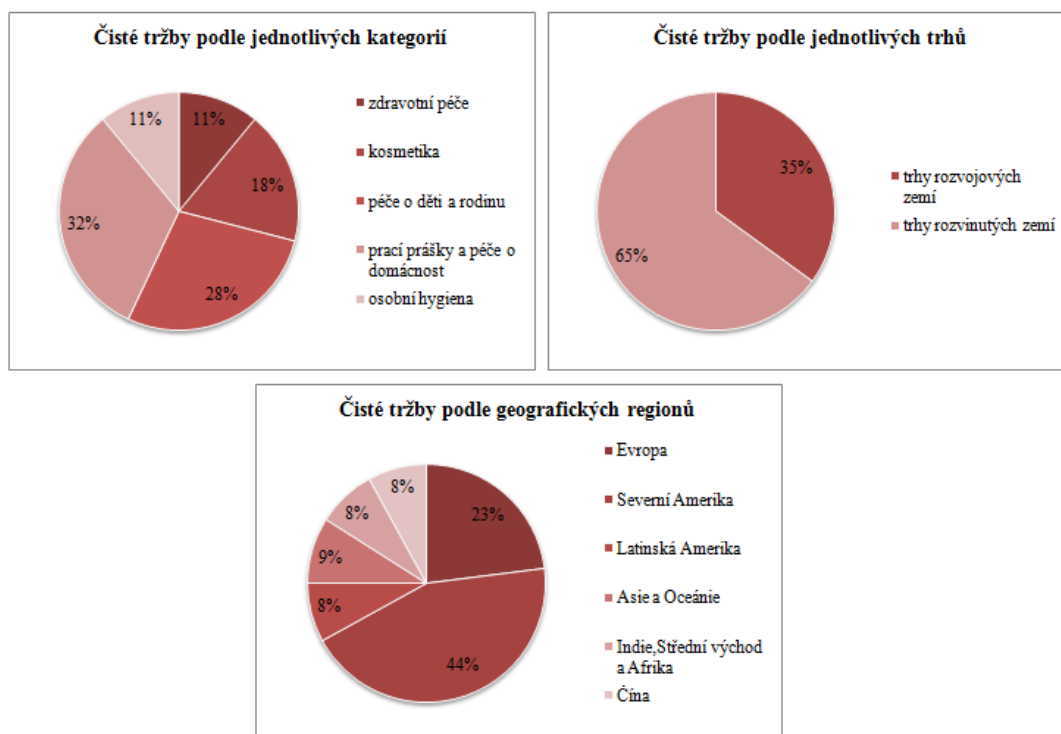

Zdroj: Procter & Gamble, 2016

Společnost Procter & Gamble ve svém reportu z roku 2016 řadí mezi své silné stránky schopnost porozumění spotřebitelům, inovace, sílu a pozici obchodních značek, produktivitu a rozsah produkce. Díky vědě, výzkumu a velkému množství odborníků jsou schopni rychle reagovat na změny na trzích. K pochopení přání a potřeb spotřebitelů jim také pomáhají každoroční průzkumy trhu. Společnost P & G si také zakládá na komunikaci

se svými maloobchodními partnery a vytváří tak i nové obchodní příležitosti. Filosofii a cílem společnosti je poskytovat značkové produkty a služby nejvyšší kvality, které zlepšují život světových spotřebitelů, nyní i pro budoucí generace. Bezpečnost je tedy nedílnou součástí kvality a hodnoty výrobků společnosti. Jelikož velkou část portfolia tvoří výrobky pro osobní hygienu, zdraví a domácnost, poskytují lidem celou řadu výhod, což umožňuje zlepšovat kvalitu života lidí (Procter & Gamble, nedatováno). O oblíbenosti těchto produktů svědčí i tržby společnosti, které v roce 2016 přesáhly 65 miliard amerických dolarů. Nejvíce ziskové segmenty a rozložení tržeb v jednotlivých oblastech světa můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 10). Nejúspěšnějšími segmenty jsou prací prášky a domácí péče následované segmentem péče o rodinu a děti. Jak vyplývá z následujícího obrázku, více tržeb plyne z rozvinutých trhů (Severní Ameriky a Evropy), ale i rozvojové trhy zde mají značný podíl.

Obrázek 10 - Tržby společnosti dle regionu a segmentu za rok 2016

Zdroj: vlastní zpracování dle Procter & Gamble, 2016

K pochopení přání zákazníků může pomáhat také fakt, že společnost zaměstnává lidi z více než 150 národností, což je velice různorodá pracovní síla. Právě díky této různorodé pracovní síle získávají názory, pohledy na věci z mnohých krajů světa, a tak dokážou lépe pochopit jednotlivé kulturní odlišnosti a uzpůsobit jim produktovou řadu.

Společnost P & G se zavázala k provozu udržitelným způsobem tak, aby zachovali současný stav naší planety (Procter & Gamble, 2016). Společnost také zastává společenskou odpovědnost a díky jejich programům je možné pomoci lidem a zlepšit tak jejich životy. Zaměřují se na pomoc lidem, ale i na záchranu volně žijících živočichů. Jednotlivé aktivity a cíle společenské odpovědnosti si rozebereme v následující kapitole. Důležité je však také poznamenat, že kromě vlastních aktivit v rámci společenské odpovědnosti a snaze o udržitelnost se zajímají o mnohá partnerství a spolupráce např. s organizací UNICEF, Habitat for Humanity či partnerství s ostatními korporacemi.

6.3 Udržitelnost a společenská odpovědnost

Již v roce 1956 společnost P & G zakládá první publikaci o ekologické bezpečnosti. Jako jedna z prvních společností se také zabývala výzkumem kvality vody a jejím testováním. V roce 1981 spoluzakládá institut environmentální toxikologie a chemie. Dále jako jedna z prvních společností vydává zprávu o udržitelnosti, a to v roce 1999. Jako současnou dlouhodobou vizi si společnost P & G stanovila snahu o udržitelný způsob produkce. Jde jim především o využívání energie z obnovitelných zdrojů, využívání obnovitelných nebo recyklovaných materiálů pro výrobu či snižování odpadů. Tyto jejich snahy mají pozitivní dopad na environmentální a sociální prostředí. Strategii firmy je mít pozitivní dopad především v následujících oblastech:

- **výrobky** - snaha o vytvoření trvale udržitelných inovací, které mají menší dopad na životní prostředí a zlepšují environmentální povahu produktů,

- **výrobní závody** - zlepšit environmentální profil firmy,
- **environmentální udržitelnost** - zde se zaměřují především na tři oblasti:
 - **klima** - v této oblasti se společnost P & G snaží snižovat spotřebu energie v jednotlivých závodech, usiluje se o snížení používání materiálů, které jsou náročné na uhlík a energii, a o to, aby původ klíčových surovin jako palmový olej a celulóza nepřispívali k deforestaci,
 - **voda** - v této oblasti se snaží o snížení spotřeby vody používané při výrobě, vzdělávat spotřebitele o spotřebě vody a poskytnout možnost úspory vody (např. šampon 2v1), poskytnout potřebným čistou pitnou vodu apod.
 - **odpad** - zde je patrná snaha o snížení množství odpadů v jednotlivých výrobních závodech, snaha o nulovou produkci odpadů na skládku a hledání způsobů, jak zlepšit obaly, aby byly všechny recyklovatelné, snaha o využití recyklovaného materiálu pryskyřice a vytvoření recyklačních programů, ve kterých chtějí inspirovat spotřebitele k recyklaci.
- **společenská odpovědnost** - vytvoření programů, pomocí kterých se snaží působit na zlepšení kvality životů lidí. Program **Čistá pitná voda pro děti** se snaží o zajištění čisté vody i pro lidi v oblastech, kde se jí nedostává. K roku 2016 byl realizován ve více než 85 zemích světa. V rámci tohoto programu se snaží i o snížení nemocnosti. Program **Žít, učit se a rozvíjet** má pak pomoci zlepšit životy dětí ve věku od 0 do 13 let (Procter & Gamble, 2016).

Kromě toho, že cílem společnosti jako celku je udržitelnost produkce, mají i jednotlivé značky své specifické programy:

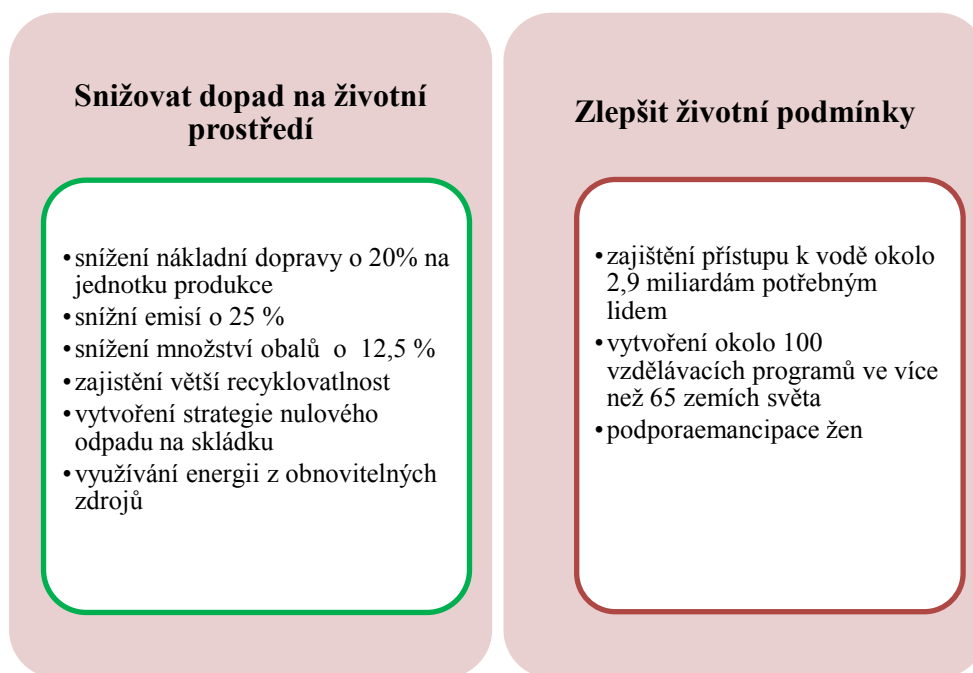
- programy, které pomáhají k osamostatnění žen a dívek tak, aby mohly plně realizovat svůj potenciál,
- programy Pampers na očkování žen a dětí proti tetanu,
- dobrovolnické programy Tide na pomoc v nouzi či v důsledku katastrofy,

- programy Dawn Wildlife pro záchranu volně žijících živočichů (Procter & Gamble, 2016).

6.3.1 Vývoj v jednotlivých oblastech

Jak můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 11), některých z cílů na cestě ke splnění dlouhodobé vize již bylo dosaženo. Mezi tyto splněné cíle patří snížení spotřeby energie P & G zařízení o 20 % na jednotku produkce, certifikace hygienických produktů třetí stranou a snížení spotřeby vody ve výrobních zařízeních o 20 % na jednotku produkce (Procter & Gamble, 2016).

Obrázek 11 - Plnění jednotlivých cílů

Zdroj: vlastní zpracování dle Procter & Gamble, 2017

V rámci programu na pomoc ženám došlo k vytvoření programu pro vzdělávání v oblasti osobní hygieny dospívajících žen v Africe. Dále k vytvoření pracovních míst pro ženy ze zemí Indie a Saudské Arábie. Procento žen, které dosahují vedoucích manažerských pozic, se zvýšilo z 5 % v roce 1992 na 30 % v roce 2011. V rámci programů se povedly následující úspěchy:

- V programu Čistá pitná voda pro děti se podařilo zajistit dodávku čisté vody okolo 2,9 miliardám lidem. Do roku 2012, společnost P & G investovala více než 35 milionů \$ do pitné vody. Pitná voda je zajišťována prostřednictvím čističek a sáčků na čištění vody, které zabíjí bakterie a parazity ve špinavé vodě. Díky zajištěné pitné vody v rozvojových zemích dochází k nižší nemocnosti.
- V rámci programu Žít, učit se a rozvíjet došlo k pomoci asi 315 milionům dětí. Do roku 2012 bylo v rámci tohoto programu vytvořeno více než 100 programů realizovaných ve více než 65 zemích světa. Pomáhají lidem po přírodních katastrofách, jsou financována očkování, zajišťují vodu a výživu dětem, aby se mohly rozvíjet.

Společnost P & G se také zavázala ke snížení emisí skleníkových plynů, které ovlivňují změny klimatu. Snaží se o využívání obnovitelných zdrojů energie (větru a biomasy), což bude mít zásadní vliv na snížení celkového objemu emisí skleníkových plynů. Bojují za zastavení testování produktů na zvířatech a hledají alternativy tohoto testování. V roce 2014 také obnovili svůj závazek vůči lidským právům. Do budoucna podepsali také konkrétní sliby, ve kterých se zavazují ke snížení odlesňování. První kroky týkající se odlesňování byly podniknuty v roce 2015. Společnost se stala členem certifikace Kulatého stolu pro udržitelnou výrobu palmového oleje tzv. RSPO. Kromě toho vyžadují i od svých dodavatelů potvrzení, ze kterého vyplývá, že palmový olej obsažený ve výrobcích nepřispívá k odlesňování. V rámci získávání celulózy vychází z certifikace Forest Stewardship Council (FSC). Tento certifikát označuje výrobky, které vznikly v souladu se zásadami přírodě blízkého lesního hospodaření. Dalšími významnými závazky je

transformace dodavatelského řetězce a hledání inovativních projektů pro zlepšení dopravní stopy a snaha o optimalizaci distribučních cest. V průběhu příštích pěti let chtějí spouštět více než 25 nových programů zajištění čisté vody, programy pro podvyživené děti, osoby žijící s HIV/AIDS, rodiny žijící ve venkovských oblastech, které nemají čistou pitnou vodu a programy pro oběti přírodních katastrof (Procter & Gamble, 2017).

Za svoje úspěchy získala společnost P & G celou řadu ocenění, a uznání a to hned v několika klíčových oblastech. Mezi ně patří například:

- Národní medaile technologie za vědu a výzkum,
- World Business Award za podporu rozvojových cílů tisíciletí OSN,
- cenu Global 100 Most Sustainable Company,
- v roce 2007 program Čistá voda pro děti dostal ocenění Tech Museum Awards,
- Choice Awards za nejlepší místo pro práci v roce 2015,
- Global Corporate Social Responsibility Silver Award za excelentní výrobky (Procter & Gamble, 2016).

7 Unilever

7.1 Historie

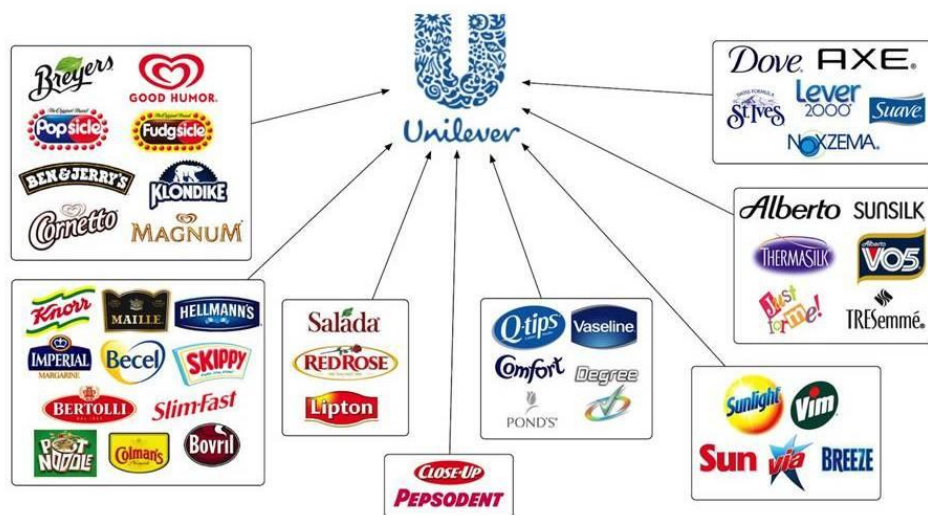
Společnost Unilever vzniká v roce 1930 sloučením holandského výrobce margarínu Margarín Unie a britské společnosti Lever Brothers, která se zaměřovala na výrobu mýdla. Potenciál expandovat měly obě tyto společnosti již před svým spojením. V 90. letech 19. století Lever Brothers expandují do Evropy, Ameriky a většiny britských kolonií, kde budují továrny a plantáže. Po jejich spojení došlo k postupnému rozšiřování produktových řad. Ve 30. letech dochází také k nárůstu konkurence. V této době na britský trh vstupuje společnost Procter & Gamble a stává se jedním z jejich největších konkurentů. Během válečných let se společnost Unilever takřka rozpadla, jelikož pobočky v okupovaných územích byly odtrženy od mateřských společností v Londýně a Rotterdamu. Po válce dochází k akvizici nových podniků vyrábějících nejrůznější výrobky, čímž společnost diverzifikuje svoje portfolio. Společnost také vynakládá velké zdroje na výzkum a vývoj nových materiálů a výrobních postupů. V rámci tohoto snažení je založen institut Unilever Food and Health Research Institute, který se zabývá výzkumem v oblasti výživy. V 70. letech dochází k restrukturalizaci a vytvoření čtyř hlavních oblastí podnikání společnosti - péče o domácnost, osobní péče, potraviny a občerstvení. V těchto letech přichází Unilever s programem udržitelného zemědělství, čímž reaguje na rostoucí ekologické tlaky ve společnosti. V roce 1996 začíná společnost Unilever spolupracovat se Světovým fondem na ochranu přírody a vytváří certifikační program pro udržitelný rybolov. Během druhé poloviny 20. století se společnost stále více diverzifikuje a rozšiřuje své operace po celém světě (Unilever, 2017).

7.2 Současnost

Společnost Unilever je britsko-nizozemská nadnárodní společnost, která se zaměřuje na spotřební zboží. Její sídlo je ve dvou zemích současně, a to v Rotterdamu v Nizozemsku

a Londýně ve Velké Británii. Její produkty zahrnují jídlo, nápoje, čisticí prostředky a prostředky pro osobní péči, ty můžeme zahrnout do čtyř kategorií, které, jak už bylo zmíněno, byly vytvořeny již v 70. letech. Společnost vlastní asi 400 značek. Některé z nich si můžeme prohlédnout na následujícím obrázku (obr. 12). Mezi nejznámější značky se řadí např. Dove, Axe, Rexona, Rama, Knorr, Hellmann's, Lipton a jiné. Produkty společnosti jsou k dispozici ve zhruba 180 zemích světa.

Obrázek 12 - Značky společnosti Unilever

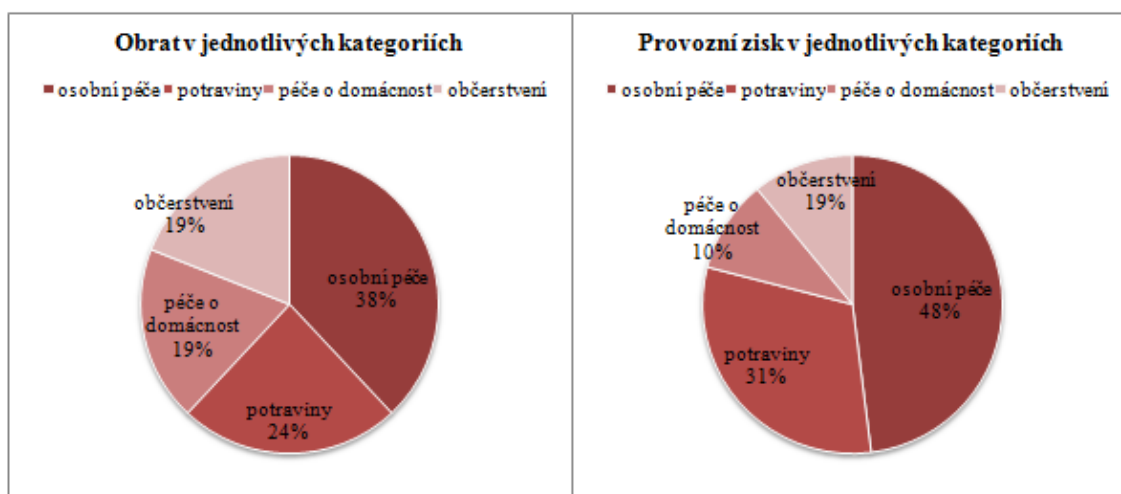

Zdroj: Mendoza post, 2015

Společnost Unilever má dceřiné společnosti a továrny na každém kontinentu kromě Antarktidy, téměř ve sto zemích světa. Jejich výzkumné laboratoře jsou také rozmístěny všude po světě - v Anglii, Nizozemsku, Spojených státech amerických, Indii, Číně. Prodejní a tržní operace společnosti jsou rozděleny do šesti oblastí - Severní Amerika, Latinská Amerika, Evropa, Afrika (střední a jižní), SEAA (jihovýchodní Asie a Austrálie), Jižní Asie, NAMET & RUB (severní Afrika, Střední východ, Turecko a Rusko) (Unilever, 2017).

Cílem společnosti je: „zajistit nejvyšší standardy chování ke každému, s kým pracujeme, ke společenstvím, která ovlivňujeme, a k životnímu prostředí, na které má naše činnost dopad.“ (Unilever, 2017). Společnost si zakládá na bezpečnosti a kvalitě svých potravin. Zabývá se výzkumem výživy potravin. V rámci výzkumu a vývoje také publikují výsledky v odborných periodikách, a to především v oblasti zdraví, výživy a hygieny. Cílem výzkumu a vývoje ve společnosti je splnění přání spotřebitelů a zajištění kvalitního života. I díky těmto aktivitám mohou rychle reagovat na měnící se přání a potřeby jednotlivců, jejich vkus a různé trendy v různých částech světa. Fakt, že se společnost umí přizpůsobovat přáním spotřebitelů, se odráží ve finančních úspěších společnosti. Ty si můžeme prohlédnout na následujícím obrázku (obr. 13). Co se týká úspěchu v jednotlivých oblastech podnikání, největších obrátů prodeje je dosahováno v oblasti osobní péče a potravin. Celkový obrát společnosti v roce 2015 činil 53,272 milionů Euro. Čistý zisk společnosti v roce 2015 činil 5,259 milionů Euro. Z dalších faktů a čísel, které jsou uvedeny v ročním výkazu společnosti, vyplývá, že 57 % podnikání je situováno na rozvíjející se trhy, 45 % manažerů společnosti jsou ženy, čímž se snaží společnost pozitivně působit na emancipaci žen ve společnosti.

Obrázek 13 - Finanční přehled společnosti Unilever za rok 2015

Zdroj: vlastní zpracování dle Unilever, 2015

Společnost Unilever si zakládá na spolupráci s ostatními pro budování lepší budoucnosti. Snaží se o spolupráci nejen s dodavateli, spotřebiteli, ale i státními orgány, neziskovými organizacemi, díky čemuž se snaží dosahovat změn, které jsou nutné k řešení problémů, se kterými se svět potýká. Společnost vytvořila Plán udržitelného rozvoje společnosti, který stanovuje způsob a uplatňování modelu udržitelného podnikání. Zavázali se tedy k provozu udržitelným způsobem tak, aby zachovali současný stav naší planety. Společnost také zastává společenskou odpovědnost a díky jejich programům je možné pomoci lidem, a tak zlepšit jejich životy, ale také snížit dopady působení společnosti na životní prostředí, či pomáhat v oblasti výživy a stravování.

7.3 Udržitelnost a společenská odpovědnost

Společnost Unilever vytváří koncept, pomocí kterého chce dosáhnout udržitelného rozvoje společnosti při současném snižování dopadu jejich činnosti na životní prostředí. Prostřednictvím tohoto konceptu chce pozitivně působit na rozvoj společnosti a zlepšit kvalitu života lidí. Společnost si stanovila velké množství cílů a závazků, kterých chce dosáhnout. Hlavní cíle jsou shrnuty ve třech kategoriích, které můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 14). Jsou to: snaha o zlepšení zdraví spotřebitelů a jejich životního stylu, snahy o snižování dopadu působení společnosti na životní prostředí, a to v oblastech skleníkových plynů, vody, odpadů a využívání zdrojů a také snaha o zlepšení životních podmínek ve světě.

Obrázek 14 - Kategorie konceptu udržitelnosti společnost Unilever

Zdroj: Unilever, 2017

V jednotlivých kategoriích jsou jasně definované cíle a také rok, do kterého tento cíl má být splněn. Co se týká cílů v jednotlivých kategoriích:

- **Zlepšovat zdraví a životní styl** - v této kategorii hrají významnou roli při řešení problémů s přejídáním, obezitou a podvýživou. Mezi cíle, kterých chce společnost do roku 2020 dosáhnout, patří - zlepšování nutriční kvality produktů, snižování obsahu soli a nasycených tuků v produktech, snížení obsahu cukru ve všech slazených čajových nápojích, poskytovat informace o zdravém stravování. V oblasti zdraví a hygieny je to potom - zlepšit zdraví prostřednictvím lepší hygieny, pomoci více než miliardě lidí zlepšit jejich zdraví a hygienické návyky a tak pomoci snížit výskyt onemocnění, pomoci zajistit nezávadnou pitnou vodu a zajistit lepší přístup k toaletám v oblastech, kde je to potřeba.
- **Snižovat dopad na životní prostředí** - společnost chce do roku 2030 zajistit, aby závody společnosti byly uhlíkově pozitivní, zajišťovat 100 % energie

z obnovitelných zdrojů, zaručit, že se emise CO₂ z továren nebudou zvyšovat, snížit emise z dopravy, snížit emise skleníkových plynů o 15 %, omezit spotřebu vody a energie. Do roku 2020 plánují poskytnout 50 miliónům domácností v zemích s nedostatkem vody prací prostředky, které skvěle čistí, ale spotřebují méně vody. Chtějí se stát společností s nulovými odpady, hledat způsoby, jak omezit množství obalových materiálů, zajistit jejich recyklovatelnost, vyloučit z výroby obalů používání polyvinylchloridu. Do roku 2020 mají v úmyslu zajistit, že veškeré suroviny (palmový olej, papír, kartony, čaje, kakao, cukr, řepkový olej, slunečnicový olej, sójové boby, mléčné produkty) budou z udržitelných zdrojů a budou nakupovány od certifikovaných prodejců s dohledatelným původem a budou nakupovat vejce od slepic z volných chovů.

- **Zlepšit životní podmínky** - mezi cíle v této oblasti patří - zajistit spravedlivý přístup na pracovišti a rovné příležitosti pro všechny, intenzivnější prosazování lidských práv, vytvořit rámce pro spravedlivou mzdu, zlepšit postavení žen po celém světě, rozšířit jejich příležitosti, zapojit do podnikání milióny lidí, např. drobné zemědělce, maloobchodníky, a tak jim zajistit možnost vydělat si na živobytí, vzdělávat tyto lidi (Unilever, 2017).

Nejen společnost jako taková má své cíle, ale také jednotlivé značky. Alespoň některé z nich si zde uvedeme:

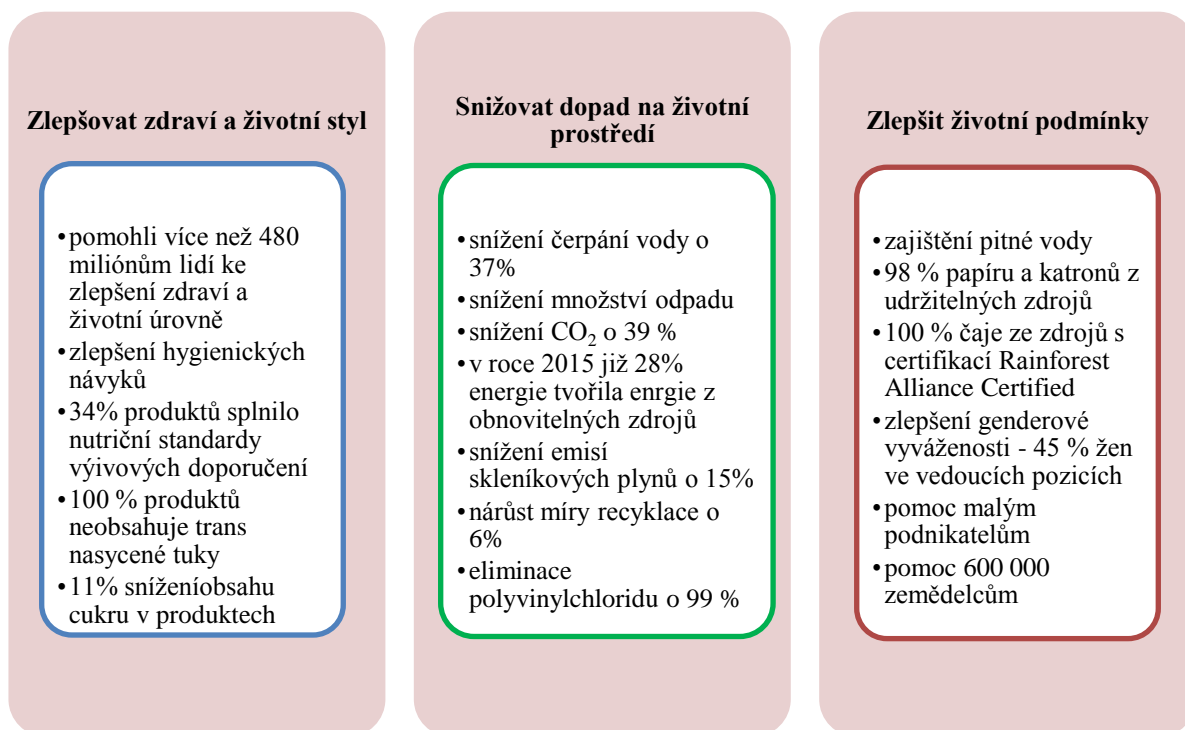
- **Domestos** - jeho cílem je do roku 2020 pomoci lidem získat lepší přístup k toaletám a prosazovat důležitost jejich čistoty.
- **Dove** - cílem je pomoci ženám s nízkým sebevědomím.
- **Lipton** - cílem je podporovat zemědělce, zlepšit jejich živobytí a zároveň se zasadit o zlepšení zacházení s životním prostředím.
- **program Lifebuoy** - si klade za cíl zlepšit zdraví a hygienu u lidí prostřednictvím mytí rukou (Unilever, 2015).

Společnost se také zaměřuje na spolupráci s firmami, občanskou společností, vládami a nevládními organizacemi. Dále také zintenzivňuje své úsilí v oblastech snižování odlesňování, udržitelného zemědělství a také v rámci zajištění přístupu k nezávadné vodě, sanitačním opatřením a hygieně. Zásadní je pro ně také podpora emancipace a postavení žen ve společnosti.

7.3.1 Vývoj v jednotlivých oblastech

Mnohé z cílů, na kterých společnost Unilever pracuje, byly již naplněny. U ostatních dochází postupnému plnění. Největších úspěchů dosahuje společnost Unilever v oblasti zdraví a zlepšování životních podmínek populace. Jednotlivé úspěchy můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 15).

Obrázek 15 - Vývoj v jednotlivých oblastech

Zdroj: vlastní zpracování dle Unilever, 2016

Další projekt Bright Future funguje po celém světě a jeho cílem je zajistit lepší budoucnost. V jeho rámci bylo dosaženo úspěchů především v oblasti vzdělání - pomohl téměř 10 milionům dětem zajistit přístup ke vzdělání. V oblasti hygieny a sanitace se podařilo zajistit přístup k toaletám pro 5 milionů lidí, v rozvojových zemích došlo k vybudování čističek a zajištění přístupu k nezávadné vodě, byly poskytnuty hygienické prostředky pro uprchlické tábory, apod. Do budoucna chce společnost především omezovat svůj vliv na životní prostředí a pomáhat zvyšovat životní úroveň lidí. V průběhu příštích let chtějí navázat nová partnerství a spolupráce a učinit z udržitelného rozvoje samozřejmost.

Za svoje úspěchy získala společnost Unilever řadu ocenění a uznání, a to hned v několika klíčových oblastech. Mezi ně patří například:

- společnost je vyhlášena lídrem v odvětví potravin, nápojů a tabákových výrobků podle Dow Jones indexu udržitelnosti (DJSI) - toto ocenění společnost dostává již 15 let,
- v roce 2015 byli společností RobecoSAM označeni lídrem průmyslové skupiny v udržitelnosti a získali vyznamenání Gold Class,
- v roce 2015 si společnost již šestý rok po sobě udržela pozici na vrcholu žebříčku v nejnovějším průzkumu lídrů udržitelnosti (Sustainability Leaders) (Unilever, 2017).

8 Kritika

Nadnárodní společnosti jsou neustálým terčem nejrůznějších protestních skupin, ochránců zvíře, životního prostředí či skupinami bojujícími za lidská práva. Nejinak je tomu i u společnosti Unilever a Procter & Gamble. Jak již víme z předchozího textu, obě tyto společnosti se zavázaly k dodržování zásad udržitelnosti a obě jsou také velice často vyhodnocovány jako příklad společností, které jsou v této oblasti velmi aktivní. Například podle indexu trvalé udržitelnosti Dow-Jones je Unilever již několikrát lídrem v odvětví potravin, nápojů a tabákových výrobků. V oblasti ostatních spotřebních statků si velice dobře také stojí společnost Procter & Gamble. Kromě toho, že se obě společnosti zavázaly k udržitelnosti, vytváří také mnohé projekty pro zlepšení životní úrovně, pomoc lidem až po různé projekty v oblasti životního prostředí jako např. snižování emisí CO₂, snižování spotřeby vody a energie či hledání nových výzev v oblasti recyklace a snižování produkce odpadů. Na první pohled to vypadá, že obě tyto společnosti jsou tedy vynikajícím příkladem udržitelného podnikání. Uvedeme si však řadu kritik, které se těchto společností týkají.

Většina kritiky spadá především do oblasti ochrany životního prostředí. Mezi nejčastější kritiky patří deforestace a s ní spojené získávání palmového oleje, likvidace biodiverzity, nakládání s odpady. Z oblasti sociální si můžeme uvést příklad porušování lidských práv. Společnost **Unilever** v minulosti dostala řadu pokut za porušení zdravotních a bezpečnostních předpisů na pracovištích. Dále si můžeme uvést vytvoření skládky rtuti v Indii, či deforestaci. Společnost **Procter & Gamble** byla v minulosti kritizována za pokusy na zvířatech, kritika se také velice často týkala plenek Pampers a jejich dopadu na životní prostředí či syndromu toxického šoku způsobeného používáním tamponu. V současné době je kritizována především za odlesňování a porušování lidských práv.

Jak bylo již nastíněno, v minulosti byla společnost Procter & Gamble kritizována za testování produktů na zvířatech. Na nich bylo testováno až 80 % produktů společnosti - přes léčivé přípravky až po kosmetiku (Canedy, 1999). Na tuto kritiku společnost reagovala velkými investicemi v oblasti výzkumu a vývoje alternativních testovacích metod, jak bylo zmíněno výše. Nyní společnost neustále rozvíjí nové možnosti testování a bojuje proti pokusům a testování prostředků na zvířatech. Jak uvádí společnost Procter & Gamble (2016) do budoucna chce věnovat úsilí spolupráci s globálními orgány a najít alternativní řešení testování produktů, které v konečném důsledku pomůže odstranit výzkumy prováděné na zvířatech.

Jako další si můžeme uvést řadu kritik organizace Greenpeace, která kritizuje obě tyto společnosti za deforestaci a neudržitelné získávání palmového oleje. V roce 2008 tato organizace kritizovala společnost Unilever za nákup palmového oleje, čímž se dle průzkumů organizace Greenpeace společnost Unilever podílí na kácení a likvidaci biodiverzity indonéských deštných pralesů (Greenpeace, 2008). Greenpeace (2008) uvádí, že likvidace pralesů se rozrůstá v důsledku vytváření plantáží s palmovým olejem. To devastuje biodiverzitu oblasti, ale má to také dopad na globální oteplování a znečištění ovzduší planety. V roce 2014 organizace Greenpeace publikuje další článek spojený se společnostmi Procter & Gamble a Unilever. V tomto článku uvádí výsledky svého výzkumu, ze kterých vyplývá, že společnost Procter & Gamble i nadále využívá ve svých produktech palmový olej od firmy BW Plantation Group, která je kritizována za odlesňování. V roce 2016 vydala společnost Greenpeace report, ve kterém hodnotí vybrané nadnárodní společnosti v přístupu k odstraňování odlesňování z dodavatelského řetězce palmy olejně. Výsledky tohoto výzkumu můžeme vidět na následujícím obrázku (obr. 16).

Obrázek 16 - Hodnocení společnosti v přístupu k odlesňování

Zdroj: Greenpeace, 2016

Obě tyto společnosti jsou v rámci reportu hodnoceny přijatelně. Tedy je zde vidět snaha společností získávat suroviny na výrobu svých produktů udržitelnějším způsobem. Nejlépe hodnoceny byly společnosti Nestlé a Ferrero. Kromě kritiky odlesňování jsou obě tyto

společnosti často organizací Greenpeace kritizovány za ničení biodiverzity, domova orangutanů či tygrů sumaterských, dále také za ničení lesů na nákup papíru.

Jako další organizaci, která kritizuje nadnárodní korporace za jejich činnost, si můžeme uvést Amnesty International, která bojuje za dodržování lidských práv ve světě. Ta v roce 2016 vydává zprávu, ve které obviňuje společnost Unilever a Procter & Gamble z toho, že profitují na dětské a nucené práci. Uvádí, že obě tyto společnosti využívají ve svých produktech palmový olej z Indonésie, který je poznamenaný porušováním lidských práv (nucené pracovní přesčasy, práce dětí, zranění způsobená chemikáliemi používanými na plantážích i přes jejich zákaz). V této zprávě také Amnesty International prohlásila, že i přes to, že se obě společnosti zavazují k udržitelnému způsobu získávání palmového oleje, dochází k neustálým incidentům, které poukazují na to, že ani jedna ze společností svoje závazky dostatečně neplní (Amnesty International, 2016).

Jako další kritiku si uvedeme kritiku společnosti Unilever za nakládání s odpadem. V roce 2015 se indická rapperka Sofia Ashraf a občanské sdružení Jhatkaa pustili do boje proti společnosti Unilever, kterou kritizují za kontaminaci půdy rtuť v indickém městě Kodaikanal. Cílem tohoto boje je zajistit kompenzace za kontaminaci půdy a také proplacení léčby zdravotních komplikací lidí, které tato kontaminace postihla (Havelková, 2015). Společnost Unilever na tuto zprávu reagovala svým vyjádřením, ve kterém uvádí, že materiál, o kterém zpráva hovoří, byl prodán. Po upozornění společnosti na tento problém byla Indická společnost uzavřena a došlo k vyšetřování. Za povolení ze strany USA a Indické vlády došlo v roce 2003 k převozu odpadu a jeho recyklaci. V roce 2006 byly veškeré stroje dekontaminovány a zlikvidovány. V roce 2016 se společnost rozhodla zajistit blaho pro své bývalé zaměstnance a poskytnout jim a jejich rodinám náhrady, které mají být použity k vylepšení obživy a vzdělávání (Unilever, 2017).

9 Pozitiva a negativa působení vybraných nadnárodních společností

Co se týká dopadů působení těchto dvou nadnárodních korporací, můžeme uvést následující: na straně jedné se obě prezentují jako společensky odpovědné. Obě navíc zdůrazňují důležitost zajištění udržitelnosti ve světě, snižování dopadu jejich činnosti na životní prostředí. Také pomáhají řadou projektů, ve kterých se zaměřují na zlepšení podmínek pro život, například zajištěním pitné vody, sanitace a hygieny, pomoc při rozvoji, vzdělání a zvyšování kvalifikace lidí, či zvyšování životní úrovně. Na straně druhé zde však vidíme velkou řadu kritik, které tyto snahy přinejmenším zpochybňují. Na mnoho aktivit působení lze však nahlížet z několika úhlů pohledu.

Jako pozitiva působení obou korporací si můžeme uvést produkci výrobků, které uspokojují potřeby jedinců. Avšak právě negativem při činnosti podniku a jeho produkci je využívání obnovitelných a neobnovitelných přírodních zdrojů a také negativní dopady na životní prostředí, tvorba odpadů. Obě uvedené nadnárodní společnosti investují v zahraničí a diverzifikují svoji produkci všude po světě. Díky tomu dochází k přílivu kapitálu do ekonomiky dané země, čímž dochází k zlepšení platební bilance rozvojových, ale i rozvinutých států, vzniku dodavatelských či subdodatelských vazeb. Významné dopady má působení těchto společností i na trh práce, kdy dochází k vytvoření nových pracovních míst, a tak i ke snížení nezaměstnanosti. V těchto oblastech jsou také často vynaloženy různé investice na budování infrastruktury, výzkumných laboratoří, dochází také k přílivu nových technologií, inovací či poznatků. Dochází k růstu HDP a blahobytu obyvatel dané země.

Jak již bylo zmíněno, obě uvedené nadnárodní společnosti se také zavazují k dodržování společenské zodpovědnosti a udržitelnosti. Pozitivní dopady obou společností jsou především v oblasti sociální. V rámci této iniciativy můžeme identifikovat řadu pozitivních dopadů na společnost - poskytování čisté pitné vody, vzdělávání populace v oblasti zdraví,

výživy a hygieny, zajištění přístupu k toaletám a sanitaci, což má vliv na nižší nemocnost. Obě společnosti také investují do vzdělání, pomoci při emancipaci žen a jejich rozvoji. Společnost a Procter & Gamble se také dále zaměřuje na pomoc při katastrofách, či záchraně volně žijících živočichů. Spolu s organizací UNICEF zajišťuje očkování dětí a žen proti tetanu. Společnost Unilever se spíše zaměřuje na zapojení malých farmářů do dodavatelských řetězců a jejich školení, podporu malých podnikatelů, školení a pomoc při zvyšování konkurenceschopnosti místních dodavatelů, čímž chtějí pomoci naplňovat jeden ze základních principů udržitelného rozvoje - a pomoci tak reformovat hospodářské vztahy. Těmito kroky se snaží pomoci budovat rozvojovým zemím obchodní základnu, aby měli lepší možnost zapojit se do mezinárodního obchodu. Obě společnosti se také podílí na různých rozvojových projektech. Veškeré tyto aktivity vedou ke zvyšování úrovně lidí a mají velmi pozitivní dopad na rozvoj společnosti. Pozitivně lze u obou společností také hodnotit snahu o zachování kulturních rozdílů v jednotlivých zemích. Co se týká negativních dopadů působení nadnárodních korporací, můžeme uvést také lobbying či zneužívání dětské práce. Právě kritika týkající se zneužívání dětské práce je uvedena v předchozí kapitole.

Z hlediska environmentálních iniciativ, je velice rozporuplné, zda mají tyto společnosti spíše pozitivní či negativní dopad. Za pozitiva v oblasti životního prostředí lze považovat snahu o snižování emisí z dopravy a výroby, snahu o snižování spotřeby vody a energií či snahy o zajištění co nejvíce recyklovatelných materiálů, podporu zavádění technologií a inovací, které jsou šetrnější k životnímu prostředí. Dále také za snahy o udržitelné zemědělství či získávání surovin udržitelným způsobem. Zde je však otázka, zda nedochází k pouhému greenwashingu, tedy zda se společnosti spíše neprezentují jako ekologicky zodpovědné firmy s cílem zlepšit si image. Právě v oblasti dopadu na životní prostředí jsou obě společnosti nejčastěji kritizovány, a to především za odlesňování a budování plantáží na pěstování palmového oleje, který používají do svých výrobků. Díky odlesňování dochází k likvidaci biodiverzity, ale i požárům, které negativně ovlivňují ovzduší a mají dopad na globální oteplování planety Země. Obě společnosti se do budoucna zavazují, k zajištění

udržitelného získávání surovin. V případě, že nechtějí být kritizovány za odlesňování, je důležité, aby zajistily průhlednost dodavatelských řetězců, tak aby bylo opravdu zřejmé, že suroviny byly pořízeny udržitelným způsobem. Jako další negativní dopady na životní prostředí si můžeme uvést - využívání obnovitelných i neobnovitelných zdrojů jednotlivých zemí, kritika spojená s nakládáním s odpady především v souvislosti se společností Unilever a skládkou v Indii. Kvůli této skládce dochází k dalším problémům týkajících se životního prostředí, a to ke kontaminaci vody a půdy v oblasti skládky, což může mít dopad na lidské životy. Co se týká environmentální oblasti, pokud chtějí společnosti zajistit udržitelnost a být prezentovány jako společensky odpovědné musí kromě průhlednosti dodavatelských řetězců zapracovat i na dalších aktivitách spojených se snižováním dopadů jejich působení na životní prostředí. Společnost Unilever by se mimo jiné měla zaměřit i na zlepšení nakládání s odpady a zajištění větší recyklovatelnosti materiálů.

Je důležité, aby se nadnárodní korporace angažovaly v oblasti udržitelného rozvoje. Ovšem aby tomu tak bylo, je nutné změnit způsob jejich podnikání, v rámci kterého se musí snažit snižovat vliv na životní prostředí a naopak zvyšovat pozitivní vliv na společnost. Měly by dodržovat předpisy, práva a dohody a brát patřičný ohled na ochranu životního prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost. V rámci toho by měly hodnotit a předvídat dopady souvisejí s jejich produkcí, zajistit prevenci a případná opatření k minimalizaci škod, které mohou být jejich činností způsobeny, snažit se o neustálé zlepšování environmentálních strategií (zavádění nových technologií s nižším dopadem na životní prostředí, vývoj a inovace nových produktů, recyklovatelných materiálů, úsporu energie a přírodních zdrojů, apod.). Vlády jednotlivých států naopak mohou zpřísnit své politiky a podmínky ochrany životního prostředí, vytvořit nástroje a limity, kterými mohou zabránit nebo alespoň potrestat znečišťovatele či zajistit kompenzace za způsobené škody, které mohou být reinvestovány. Tyto akce by mohly vést k podpoře rozvoje environmentálně šetrnějšího podnikání.

10 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat dopady působení vybraných nadnárodních korporací na společnost a charakterizovat aktivity, které činí v rámci snah o udržitelný rozvoj společnosti. V teoretické části jsou stanoveny základní pojmy a charakteristiky, které jsou důležité pro vysvětlení praktické části. Je zde rozebrán koncept udržitelného rozvoje, nově rozvíjející se koncept společenské odpovědnosti firem, a také charakterizovány nadnárodní korporace. Dále je zde obecně popsáno působení nadnárodních korporací v mezinárodním prostředí. V praktické části je pak věnována pozornost dvěma vybraným nadnárodním korporacím, jsou zde popsány hlavní aktivity obou společností v rámci společenské odpovědnosti a snahy o udržitelnost. Obě tyto společnosti jsou jedny z nejvýznamnějších nadnárodních společností zaměřených na rychloobrátkové neboli spotřební zboží. Jejich zahraniční aktiva jsou podobná. Obě společnosti působí jak v rozvinutých, tak i rozvojových zemích.

Činnost obou společností je hodnocena negativně především v oblasti environmentální. V této oblasti je jim také věnována největší pozornost. Nejčastěji jsou neziskovými organizacemi kritizovány za odlesňování a likvidaci biodiverzity. Pozornost obou společností by tedy měla směřovat především k této oblasti. I přes jejich snahy učinit v této oblasti alespoň nějaké kroky je třeba zapracovat na nových strategiích a možnostech. V případě, že se obě společnosti chtějí vyhnout kritikám za jejich způsob získávání surovin, je důležité zaměřit se více na kontrolní systém a na dodavatelské řetězce a zajistit, aby jejich dodavatelé opravdu zajišťovali udržitelné suroviny. Také zajistit větší průhlednost dodavatelských řetězců. Jen tak se mohou vyhnout kritikám za odlesňování či dětskou práci na plantážích s palmovým olejem. I přes uvedené kritiky dochází k snižování dopadu působení těchto společností na životní prostředí např. v oblasti snižování emisí, spotřeby vody atd.

Pozitivně lze hodnotit nejen projekty, které se zaměřují na minimalizaci dopadů na životní prostředí, ale především rozvojové projekty. Ať už se týkají vzdělávání, zajišťování vody, sanitace a hygienických prostředků pro jednotlivé země, očkování dětí a matek v rozvojových zemích či snahu spolupracovat s malými dodavateli, poskytnout jim školení a ukázat způsoby intenzifikace apod. Pozitivní výsledky jsou vyznamenávané různými cenami. Pozitivně lze hodnotit i snahy a činnosti do budoucna, inovace a zajišťování nových technologií ve snaze zajistit udržitelný rozvoj společnosti. Činnosti obou společností jsou tedy zásadní nejen v oblasti sociální, ale také v oblasti ekonomické, kdy zajišťují mnohé pracovní pozice a pomáhají a podporují aktivity k rozvoji soukromého podnikání a malých dodavatelů. Díky svému působení také obě společnosti přispívají ekonomickému rozvoji země.

Negativní dopady v oblasti environmentální jsou bezesporu závažné a vyžadují řešení. Na druhou stranu, obě uvedené společnosti mají zásadní pozitivní vliv na rozvoj společnosti, který je významný jak pro současné, tak i budoucí generace. Do budoucna bude nutné uvědomit si důležitost a omezenost možností a zdrojů na naší planetě, zaměřit se na mravní stránky, tlumit individuální zájem a regulovat velkou spotřebu a zároveň dostatečně saturevat potřeby lidí, kde sehraje důležitou roli nejen spotřebitelé, ale i jednotlivé korporace a vlády.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Pilíře trvale udržitelného rozvoje.....	17
Obrázek 2 - Principy k zajištění udržitelného rozvoje.....	19
Obrázek 3 - Sociální a společenská odpovědnost firem.....	23
Obrázek 4 - Pilíře společenské odpovědnosti firem a vymezení aktivit v pilířích.....	25
Obrázek 5 - Pyramida sociální a společenské odpovědnosti.....	26
Obrázek 6 - Sídla nadnárodních korporací ve světě.....	30
Obrázek 7 - Příklad nadnárodních organizací a jejich značek.....	31
Obrázek 8 - Značky společnosti Procter & Gamble.....	38
Obrázek 9 - Rozdělení světa dle oblastí působení společnosti Procter & Gamble.....	39
Obrázek 10 - Tržby společnosti dle regionu a segmentu za rok 2016.....	40
Obrázek 11 - Plnění jednotlivých cílů.....	43
Obrázek 12 - Značky společnosti Unilever.....	47
Obrázek 13 - Finanční přehled společnosti Unilever za rok 2015.....	48
Obrázek 14 - Kategorie konceptu udržitelnosti společnost Unilever.....	50
Obrázek 15 - Vývoj v jednotlivých oblastech.....	52
Obrázek 16 - Hodnocení společnosti v přístupu k odlesňování.....	56

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Srovnání aktiv nadnárodních společností s výší HDP vybraných zemí za rok 2015 (v mil. USD).....	32
---	----

Seznam zkratk

CSR	Společenská odpovědnost firem
DJSI	Index udržitelnosti
EU	Evropská unie
FCS	Lesní certifikace FSC
HDP	Hrubý domácí produkt
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
RSPO	Certifikace Kulatého stolu pro udržitelnou výrobu palmového oleje
SDGs	Cíle udržitelného rozvoje
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji
UNICEF	Dětský fond OSN
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
WBCS	Světová obchodní rada pro udržitelný rozvoj

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

CAROLL, A. B., Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct. *Business & Society*, 1999, vol. 38, no. 3, pp. 268–295.

DURČÁKOVÁ, J., MANDEL, M. *Mezinárodní finance*. 3. vyd. Praha: Management Press, 2007, 487 s. ISBN 978-80-7261-170-6.

CIHELKOVÁ E. a kol. , *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, 320 s. ISBN: 978-80-7400-155-0

FOITOVÁ, K., 2013. *Korporátní společenská odpovědnost a její uplatňování českými firmami*. Plzeň. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

HARTMANNOVÁ O., 2006. *Význam nadnárodních společností ve světové ekonomice se zaměřením na země střední a východní Evropy*. Praha. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů.

KAŠPAR, V. *Nadnárodní společnosti ve světové ekonomice*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, 26 s. 2000/9. ISBN 80-245-0088-4.

KUNZ, V., *Společenská odpovědnost firem* 1.vyd. Praha:GradaPublishing a.s., 2012, 208 s. ISBN 978-80-247-3983-0.

MÁDLOVÁ, L. *Společenská odpovědnost firem: etické podnikání a sociální odpovědnost v praxi*. 1. vyd. Kanina: OPS, 2010, 189 s. ISBN 978-80-87269-12-1.

MAIER K. a kol., *Udržitelný rozvoj území*. 1.vyd. Praha:GradaPublishing a.s., 2012, 256 s. ISBN 978-80-247-4198-7.

MAILLET, P. Sustainable development and the worldwide market economy: a necessary but difficult reconciliation. *International journal of Environment and Pollution*. 1995, vol. 5, no. 1, pp. 1 – 13.

MEADOWS D.H et. al., *Limits to Growth: A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind*, New York: Universe Books, 1972, 205s. ISBN 0-87663-165-0.

NEZHYBA, J. a kol., *Když se bere společenská odpovědnost vážně*. Brno: Ekologický právní servis, 2006, 72 s. ISBN: 80-86544-08-7

PAVLÍK, M. a kol., *Společenská odpovědnost organizace*, Praha: Grada Publishing a.s., 2010, 176 s. ISBN 978-80-247-3157-5.

PAVLÍNEK, P. *Regional Development Implications of Foreign Direct Investment in Central European Urban and Regional Studies*. 2004, vol. 11, no. 1, pp. 47-70.

PICHANIČ M., *Mezinárodní management a globalizace*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2002, 106 s. ISBN 80-245-0421-9. s. 50.

REMTOVÁK., *Výkladový slovník základních pojmů z oblasti udržitelného rozvoje*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2009. ISBN 978-80-7212-506-7.

ROGERS P.P, JALAL K.F. and BOYD J.A., *An Introduction to Sustainable Development*, London: Routledge, 2012, 416 s. ISBN 9781136571763.

ROBINS, N., *Loot: In search of the East India Company, the world's first transnational corporation*. *Environment and Urbanization*. 2002, vol. 14, no. 1, pp. 79-88

SNYDER G., *A place in Space: Ethics, Aesthetics and Watershed*. Berkley: Counterpoint, 2008, 263 s. ISBN 9781582434124.

SOLOW, R. 1991. Sustainability: an economist's perspective, the eighteenth J. Seward Johnson lecture to the Marine Policy Center, Woods Hole Oceanographic Institution. In: DORFMAN, R.; DORFMAN, N. (eds.). *Economics of the Environment: Selected Readings*. New York: Norton, 1991, s. 179–187.

VYSKOT I. a kol, *Udržitelný rozvoj regionu*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2013, 140 s. ISBN 978-80-7375-780-9.

ZADRAŽILOVÁ, D. *Společenská odpovědnost podniků: transparentnost a etika podnikání*. Praha: C.H. Beck, 2010, 167 s. ISBN 978-80-7400-192-5.

Elektronické zdroje:

Amnesty International, 2016 [online]. Palmový olej: světové značky profitují na dětské a nucené práci. [cit. 04.03.2017]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/news/3736/palmovy-olej-svetove-znacky-profituji-na-detske-a-nucene-praci>

CANEDY D., 1999. P.& G. to End Animal Tests For Most Consumer Goods. *The New York Times* [online]. July 1, 1999. [cit. 05.03.2017]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1999/07/01/business/p-g-to-end-animal-tests-for-most-consumer-goods.html>

Česká informační agentura životního prostředí [online]. Udržitelný rozvoj. [cit. 9.11.2016]. Dostupné z: [http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB)

Evropská unie [online]. *Zelená kniha*. [cit. 9.12.2016]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0366en01.pdf.

Fortune, 2016 [online]. Visualize The Global 500 companies [cit. 4.12.2016]. Dostupné z: <http://beta.fortune.com/global500/visualizations/>

FRIEDMAN M. 1970. *Friedman's "the social responsibility of business is to increase its profits": a critique for the classroom* [online]. Western Washington University. [cit. 9.12.2016]. Dostupné z: <http://faculty.wwu.edu/dunnc3/present.friedman.pdf>.

Greenpeace, 2008 [online]. Aktivisté Greenpeace upozornili na „Monkey Business“ společnosti Unilever. [cit. 04.03.2017]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/czech/cz/news/aktiviste-greenpeace-upozornili>

Greenpeace, 2008 [online]. Společnost Unilever uznala svou chybu. [cit. 05.03.2017]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/czech/cz/news/spolecnost-unilever-uznala-chybu/>

Greenpeace, 2014 [online]. Nahlédněte za sprchový závěs a dozvíte se vše o špinavém tajemství P&G! [cit. 04.03.2017]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/czech/cz/news/Nahlednete-za-sprchovy-zaves-a-dozvite-se-vse-o-spinavem-tajemstvi-PG/>

Greenpeace, 2016 [online]. Odstraňování odlesňování z dodavatelského řetězce palmového pleje. [cit. 04.03.2017]. Dostupné z: https://secured-static.greenpeace.org/czech/Global/czech/Publikace/Hodnoceni_PalmOil.pdf

GREER, J., SINGH K., 2000. *A Brief History of Transnational Corporations*. [online]. Global Policy Forum [cit. 10.02.2017]. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/empire/47068-a-brief-history-of-transnational-corporations.html>

HÁLA V., 2007. *Trvale udržitelný rozvoj – definice a praxe* [online]. Olomouc. [cit. 3.12.2016]. Dostupné z: <http://sustainable.cz/definiceapraxe.htm>

HAVELKOVÁ L., Dali se do boje s arogantní korporací, pomůže jim Twitter? *Idnes.cz* [online]. 2015, [cit. 04.03.2017]. Dostupné z: <http://stisk.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=478982>

HOVE, H., 2004. *Critiquing Sustainable Development: A Meaningful Way of Mediating the Development Impasse?* [online]. [cit. 3.12.2016]. Dostupné z: <http://dspace.africaportal.org/jspui/bitstream/123456789/23714/1/Critiquing%20Sustainable%20Development%20A%20Meaningful%20Way%20of%20Mediating%20the%20Development%20Impasse.pdf?1>.

Informační centrum OSN, 2015 [online]. Svět který chceme: budoucnost pro všechny. [cit. 5.11.2016]. ISBN 978-80-86348-36-0. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_udrzitelneho_rozvoj/\\$FILE/OMV-sdgs_pro_deti-20160122.pd](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_udrzitelneho_rozvoj/$FILE/OMV-sdgs_pro_deti-20160122.pd)

Informační centrum OSN, 2015 [online]. Zpráva OSN: Úspěch Rozvojových cílů tisíciletí je odrazovým můstkem pro novou agendu udržitelného rozvoje. [cit. 5.11.2016]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zprava-osn-uspech-rozvojovych-cilu-tisicileti-je-odrazovym-mustkem-pro-novou-agendu-udrzitelneho-rozvoje/>.

International Financial Management, [online]. 2014. [cit. 4.12.2016]. Dostupné z: http://jackleon713.blogspot.cz/2014_05_01_archive.html

International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, 1980 [online]. Worldconservationstrategy: Living Resource Conservation for Sustainable Development [cit. 5.11.2016]. ISBN 2-88032-104-2. Dostupné z: <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/WCs-004.pdf>

LAZARUS, A.A. 2001. *Multinational Corporations* [online]. Elsevier Science Ltd. [cit. 10.02.2017]. Dostupné z: https://www0.gsb.columbia.edu/faculty/bkogut/files/Chapter_in_smelser-Baltes_2001.pdf.

LOUDA, J. 2012. *Udržitelný rozvoj a jeho aplikace v podmínkách ČR – výzva nebo hrozba pro národní hospodářství?* [online]. Praha: Národohospodářská fakulta VŠE, Katedra ekonomiky životního prostředí [cit. 1.12.2016]. Dostupné z: http://nf.vse.cz/wp-content/uploads/2012/02/fewpp_Louda_udrzitelnyrozvoj.pdf

MARKOVÁ K., 2014. *Uvedení do studia životního prostředí* [online]. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Fakulta životního prostředí [cit. 5.11.2016]. Dostupné z: http://envimod.fzp.ujep.cz/sites/default/files/skripta/32e_final_tisk.pdf.

Mendoza post, 2015 [online]. Los 4 gigantes dueños de casi todas las marcas que comprás [cit. 28.02.2017]. February 2015. Dostupné z: <http://www.mendozapost.com/nota/4808-los-4-gigantes-duenos-de-casi-todas-las-marcas-que-compras/>

International labour organization. Trade Union manual on export processing Zones [online]. 2014 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/publication/wcms_324632.pdf

International Survey of Corporate Responsibility Reporting [online]. 2013, 7 [cit. 3.12.2016]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/PT/pt/IssuesAndInsights/Documents/corporate-responsibility2011.pdf>,

Ministerstvo životního prostředí [online]. Udržitelný rozvoj. [cit. 3.11.2016]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj.

Ministerstvo životního prostředí [online]. Udržitelná výroba a spotřeba. [cit. 5.11.2016]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/udrzitelna_spotreba_vyroba.

Procter & Gamble, 2016 [online]. History of Innovation.[cit. 21.02.2017]. Dostupné z: <http://us.pg.com/who-we-are/heritage/history-of-innovation>.

Procter & Gamble, 2016 [online]. Who we are.[cit. 22.02.2017]. Dostupné z: <http://us.pg.com/who-we-are>.

Procter & Gamble, 2016 [online]. P & G annual report.[cit. 22.02.2017]. Dostupné z: <http://www.pginvestor.com/Cache/1500090608.PDF?O=PDF&T=&Y=&D=&FID=1500090608&iid=4004124>.

Procter & Gamble [online]. Product Safety & Compliance .[cit. 24.02.2017]. Dostupné z: http://www.pgdsdscpsia.com/productsafety/product_safety.shtml.

Procter & Gamble, 2016 [online]. Sustainability.[cit. 25.02.2017]. Dostupné z: <http://us.pg.com/sustainability>.

Procter & Gamble, 2016 [online]. P & G Supplier Sustainability.[cit. 24.02.2017]. Dostupné z: <https://www.pgsupplier.com/en/pg-sustainability/sustainability-info.shtml>.

Procter & Gamble, 2016 [online]. P & G Citizenship report.[cit. 25.02.2017]. Dostupné z: http://us.pg.com/-/media/PGCOMUS/Documents/PDF/Sustanability_PDF/sustainability_reports/PG2016CitizenshipReportExecutiveSummary.pdf.

Procter & Gamble, 2016 [online]. Sustainability - our goals.[cit. 25.02.2017]. Dostupné z: <http://us.pg.com/sustainability/at-a-glance/our-goals>.

Procter & Gamble, 2017 [online].O našem úsilí o trvalou udržitelnost.[cit. 25.02.2017]. Dostupné z: http://www.pg.com/cz_CZ/udrizitelnost.shtml.

Procter & Gamble, 2016 [online]. External recognition. [cit. 22.02.2017]. Dostupné z: <http://us.pg.com/who-we-are/external-recognition#Reputation and Leadership>.

Rozvojovka, 2014 [online]. Praha. [cit. 22.04.2017]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/279461-Rozvojovka-1-rozvojove-cile-tisicileti-14-let-pote-bolivie-filipiny-indie-belorusko-zambie-rwanda-2-tema-splnil-svet-rozvojove-cile-tisicileti.html>.

RYNDA, I., 2003. Trvale udržitelný rozvoj. In: *Príspevek v rámci cyklu seminářů pro kraje „Udržitelná doprava a životní styl“* [online]. [cit. 10.11.2016]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB/\\$FILE/tur.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB/$FILE/tur.pdf).

Sebastien International - Episode 1 - Sydney. 2011, In: *Business Management* [online]. [cit. 4.12.2016]. Dostupné z: <http://www.busmanagementme.com/news/sebastien-international-episode-1-sydney/>.

SETHI A., GOTT J., 2016. *A. T. Kearney Global Services Location Index* [online]. A. T. Kearney Inc. [cit. 4.02.2017]. Dostupné z: <https://www.atkearney.com/documents/10192/7094247/On+the+Eve+of+Disruption.pdf/49fa89fa-7677-4ab8-8854-5003af40fc8e>

STEINEROVÁ M., VÁCLAVÍKOVÁ A., MERVART R., 2008. *Společenská odpovědnost forem nejen pro malé a střední podniky*, Praha: Business Leaders Forum, [online]. [cit. 10.02.2017]. Dostupné z: http://www.csr-online.cz/wp-content/uploads/2012/11/BLF_Pruvodce_CSR.pdf

SPANGENBERG, J.H. Sustainability Science: Which Science and Technology for Sustainable Development? *INES Newsletter* [online]. August 2002, **38** [cit. 11.11.2016]. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.579.3332&rep=rep1&type=pdf>.

The World Conservation Union, et al., 1991 [online]. *Caring for the earth: A strategy for Sustainable Living*, Switzerland, [cit. 5.11.2016]. Dostupné z: <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/cfe-003.pdf>.

UNCTAD, 2013 [online]. Transnational corporations (TNC) [cit. 10.12.2016]. Dostupné z: [http://unctad.org/en/Pages/DIAE/Transnational-corporations-\(TNC\).aspx](http://unctad.org/en/Pages/DIAE/Transnational-corporations-(TNC).aspx)

UNCTAD [online]. Gross domestic product: Total and per capita, current and constant (2005) prices, annual, 1970-2015 [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

UNCTAD, 2015 [online]. The world's top 100 non-financial MNEs, ranked by foreign assets, 2015 [cit. 22.02.2017]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>

UNCTAD, 2009 [online]. World Investment Report [cit. 10.12.2016]. Dostupné z: http://www.unctad.org/en/docs/wir2009_en.pdf.

Unilever, 2017 [online]. Our history. [cit. 10.02.2017]. Dostupné z: <https://www.unilever.com/about/who-we-are/our-history>.

Unilever, 2017 [online]. Who we are - about Unilever. [cit. 10.02.2017]. Dostupné z: <https://www.unilever.com/about/who-we-are/about-Unilever/>.

Unilever, 2017 [online]. Cíle, hodnoty a principy. [cit. 9.02.2017]. Dostupné z: <https://www.unilever.cz/about/who-we-are/purpose-and-principles/>.

Unilever, 2015 [online]. Unilever Annual Report and Accounts 2015.[cit. 10.02.2017]. Dostupné z: https://www.unilever.com/Images/annual_report_and_accounts_ar15_tcm244-478426_en.pdf

Unilever, 2017 [online]. Udržitelný rozvoj.[cit. 9.02.2017]. Dostupné z: <https://www.unilever.cz/sustainable-living/>

Unilever, 2016 [online]. Annual Report and Accounts 2016 Highlights. [cit. 10.02.2017]. Dostupné z: <https://www.unilever.com/investor-relations/annual-report-and-accounts/>

Unilever, 2017 [online]. Awards and recognition.[cit. 10.02.2017]. Dostupné z: <https://www.unilever.com/sustainable-living/the-sustainable-living-plan/our-strategy/awards-and-recognition/>

Unilever, 2017 [online]. Kodaikanal, India.[cit. 10.02.2017]. Dostupné z: <https://www.unilever.com/sustainable-living/what-matters-to-you/kodaikanal-india.html>

United nations, 2015 [online]. MDGs Report 2015 [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/mdgs-2015-fakta/>

Ústav koordinace evropských projektů města Plzně, 2014 [online]. Trvale udržitelný rozvoj [cit. 8.11.2016]. Dostupné z: http://ukep.eu/wp-content/uploads/TUR_final_11.6.2014.pdf.

VAVROUŠEK, J., 1993. Perspektivy lidských hodnot slučitelných s trvale udržitelným způsobem života. *Sustainable* [online]. [cit. 9.11.2016]. Dostupné z:<http://sustainable.cz/josefvavrousek.htm>.

WBCSD [online]. Corporate Social Responsibility [cit. 4.12.2016]. Dostupné z: <http://www.wbcd.org/work-program/business-role/previous-work/corporate-social-responsibility.aspx>

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. In: Sbíрка zákonů 4/1992.

Příloha 1 - Výsledky rozvojových cílů tisíciletí

Plány a cíle:	Afrika		Asie				Oceánie	Latinská Amerika & Karibik	Kavkaz & Střední Asie
	severní	subsaharská	východní	jihovýchodní	severní	západní			

CÍL 1 | Vymýtit extrémní chudobu a hlad

Snižít na polovinu extrémní chudobu	malá chudoba	největší chudoba	středně velká chudoba	velká chudoba	největší chudoba	malá chudoba	největší chudoba	středně velká chudoba	malá chudoba
Produktivní a přiměřené zaměstnání	velký nedostatek přiměřené práce	extrémní nedostatek přiměřené práce	velký nedostatek přiměřené práce	velký nedostatek přiměřené práce	extrémní nedostatek přiměřené práce	velký nedostatek přiměřené práce	extrémní nedostatek přiměřené práce	středně velký nedostatek přiměřené práce	středně velký nedostatek přiměřené práce
Snižít na polovinu počet lidí trpících hladem	málo lidí trpících hladem	velmi mnoho lidí trpících hladem	průměrně lidí trpících hladem	průměrně lidí trpících hladem	mnoho lidí trpících hladem	průměrně lidí trpících hladem	průměrně lidí trpících hladem	průměrně lidí trpících hladem	průměrně lidí trpících hladem

CÍL 2 | Dosáhnout na všeobecné základní vzdělání

Všeobecné základní vzdělání	vysoký počet žáků	průměrný počet žáků	vysoký počet žáků	vysoký počet žáků	vysoký počet žáků	vysoký počet žáků	–	vysoký počet žáků	vysoký počet žáků
-----------------------------	-------------------	---------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	---	-------------------	-------------------

CÍL 3 | Prosadit rovnost pohlaví a posílit postavení žen ve společnosti

Zastoupení dívek a chlapců na základních školách	téměř stejné	téměř stejné	stejně	stejně	stejně	téměř stejné	téměř stejné	stejně	stejně
Podíl žen na placených pracovních pozicích	nizký podíl	střední podíl	vysoký podíl	střední podíl	nizký podíl	nizký podíl	střední podíl	vysoký podíl	vysoký podíl
Zastoupení žen v národních parlamentech	nizké zastoupení	středně vysoké zastoupení	středně vysoké zastoupení	nizké zastoupení	nizké zastoupení	nizké zastoupení	velmi nízké zastoupení	středně vysoké zastoupení	nizké zastoupení

CÍL 4 | Snížít dětskou úmrtnost

Snižít o dvě třetiny úmrtnost dětí do pěti let	nizká úmrtnost	vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	nizká úmrtnost	středně vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	středně vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	středně vysoká úmrtnost
--	----------------	-----------------	----------------	----------------	-------------------------	----------------	-------------------------	----------------	-------------------------

CÍL 5 | Zlepšit zdraví matek

Snižít o tři čtvrtiny úmrtnost matek	nizká úmrtnost	velmi vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	středně vysoká úmrtnost	vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	nizká úmrtnost
Přístup ke službám reprodukčního zdraví	středně těžký přístup	těžký přístup	snadný přístup	středně těžký přístup	středně těžký přístup	středně těžký přístup	těžký přístup	snadný přístup	středně těžký přístup

CÍL 6 | Potírat HIV/AIDS, malárii a jiné nemoci

Zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS	nizký počet případů	vysoký počet případů	nizký počet případů	nizký počet případů	nizký počet případů	nizký počet případů	nizký počet případů	nizký počet případů	nizký počet případů
Zastavit a zvrátit šíření tuberkulózy	nizká úmrtnost	vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	středně vysoká úmrtnost	středně vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	vysoká úmrtnost	nizká úmrtnost	středně vysoká úmrtnost

CÍL 7 | Zajistit udržitelný stav životního prostředí

Snižít na polovinu počet lidí bez přístupu k upravené pitné vodě	vysoké pokrytí	nizké pokrytí	vysoké pokrytí	středně vysoké pokrytí	vysoké pokrytí	středně vysoké pokrytí	nizké pokrytí	vysoké pokrytí	středně vysoké pokrytí
Snižít na polovinu počet obyvatel bez kanalizace	vysoké pokrytí	velmi nízké pokrytí	nizké pokrytí	nizké pokrytí	velmi nízké pokrytí	středně vysoké pokrytí	nizké pokrytí	středně vysoké pokrytí	vysoké pokrytí
Zlepšit kvalitu života lidí žijících ve slumech	středně vysoký podíl lidí žijících ve slumech	velmi vysoký podíl lidí žijících ve slumech	středně vysoký podíl lidí žijících ve slumech	vysoký podíl lidí žijících ve slumech	vysoký podíl lidí žijících ve slumech	středně vysoký podíl lidí žijících ve slumech	středně vysoký podíl lidí žijících ve slumech	středně vysoký podíl lidí žijících ve slumech	–

CÍL 8 | Budovat světové partnerství pro rozvoj

Uživatelé internetu	mnoho uživatelů	průměrně uživatelů	mnoho uživatelů	průměrně uživatelů	málo uživatelů	mnoho uživatelů	málo uživatelů	mnoho uživatelů	mnoho uživatelů
---------------------	-----------------	--------------------	-----------------	--------------------	----------------	-----------------	----------------	-----------------	-----------------

Tabulka je zpracována ve dvou rovinách. Slova v každém poli označují, do jaké míry bylo cíle dosaženo. Barvy poukazují na vývoj směrem k cíli podle níže uvedené legendy:

- Cíle již bylo dosaženo, nebo je předpoklad dosažení do roku 2015.
- Vývoj je k dosažení cíle nedostačující, pokud přetrvávají převládající trendy.
- Žádný pokrok nebo zhoršení.
- Chybějící nebo nedostačující údaje

Zdroj: Rozvojovka, 2014

Příloha 2 - Cíle udržitelného rozvoje

Zdroj: Informační centrum OSN, 2015